

T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN YÖNTEM VE TEKNİKLERİN
TÜRKÇE ÖĞRETİMİNE UYARLANMASI

HAZIRLAYAN
EBRU OTUR

AKADEMİK DANIŞMAN
PROF. DR. İSMAİL DOĞAN

ORDU-2017

**YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN YÖNTEM VE TEKNİKLERİN
TÜRKÇE ÖĞRETİMİNE UYARLANMASI**

EBRU OTUR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**AKADEMİK DANIŞMAN
PROF. DR. İSMAİL DOĞAN**

ORDU - 2017

TEZ JÜRİ ONAY SAYFASI

Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 15530100020 numaralı Yüksek Lisans öğrencisi **Ebru OTUR** ilgili yönetmeliklerin belirlediği gerekli tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı **Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Yöntem ve Tekniklerin Türkçe Öğretimine Uyarlanması** başlıklı tezini aşağıda imzaları olan jüri önünde başarı ile sunmuştur. Bu çalışma Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında **Yüksek Lisans** Tezi olarak kabul edilmiştir.

Ad-Soyad-Üniversite

İmza

Başkan : Prof. Dr. İsmail DOĞAN

Ordu Üniversitesi

Jüri Üyeleri : Yard. Doç. Dr. Abdulkadir ÖZTÜRK

Ordu Üniversitesi

: Yard. Doç. Dr. Erdal AYDOĞMUŞ

Ardahan Üniversitesi

Savunma Tarihi: 20.06.20017

ÖĞRENCİ BEYAN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak savunduğum “Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Yöntem ve Tekniklerin Türkçe Öğretimine Uyarlanması” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmadañ yazdığımı ve yararlandığım kaynakların “Kaynakça” bölümünde gösterilenlerden farklı olmadığımı, belirtilen kaynaklara atıf yapılarak yararlandığımı belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

20/06/2017

Ebru OTUR

15530100020

ÖZET

YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN YÖNTEM VE TEKNİKLERİN TÜRKÇE ÖĞRETİMİNE UYARLANMASI

OTUR, Ebru

Yüksek Lisans, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. İsmail DOĞAN

Haziran-2017

Sayfa:59

Tarih boyunca diller birbirleri ile etkileşim içerisinde olurlarken pek çok nedenlerle insanlar anadilleri dışında başka dilleri de öğrenme gereksinimi duymuşlardır. Modern dünyada 19. yüzyıl ile birlikte değişen dünya düzeni, yaşanan sosyo-kültürel, siyasi ve ekonomik gelişmeler dil kullanımlarını, dil politikalarını ve dil coğrafyalarını da etkilemiştir.

18. yüzyılda başlayıp 19. yüzyılda yaygınlaşan ve günümüze gelinen süreçte dünyada ortak haberleşme dili konumuna gelen İngilizce, yabancı dil olarak neredeyse bütün ülkelerde öğretilmektedir. Bu sebeple çalışmada yabancı dil olarak İngilizce esas alınmıştır. Yabancı dil olarak öğretimi 11. yüzyıla, DîvânüLügati't-Türk'e kadar uzanan Türkçenin de günümüzde gerek Türkiye'de gerekse yurtdışında öğretimi gerçekleştirilmektedir. Bu iki dilin öğretim yöntemlerinin birlikte ele alınması, karşılaştırılması dilbilim çalışmalarına katkı sağlayacağını düşünüyoruz.

Bu çalışmanın Giriş bölümünde; tarihteki dil çalışmaları, dil öğretimi gibi konular ele alınmıştır. Öğretim Metotları bölümünde; dil öğretiminde uygulanan metotlar genel hatlarıyla değerlendirilmiştir. İngilizce Öğretimi bölümünde İngilizce öğretim yöntem ve teknikleri, Türkçe Öğretimi bölümünde ise Türkçe öğretim yöntem ve teknikleri ele alınmıştır. İngilizce Öğretimi ile Türkçe Öğretiminin Birlikte Değerlendirilmesi bölümünde, bu öğretim yöntemleri birlikte incelenmiş ve İngilizce öğretiminden hareketle Türkçe öğretimi irdelenmiştir. Sonuç bölümünde ise İngilizceden hareketle Türkçe öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulama sonuçları ortaya konmuş ve çalışmaya kaynaklık eden eserler de Kaynakça bölümünde verilmiştir.

Anahtar kelimeler: İngilizce, Türkçe, dil öğretimi, yöntem

ABSTRACT

METHOD AND TECHNIQUES THAT ARE USED IN TEACHING FOREIGN LANGUAGE ARE ADAPTED TO TEACHING TURKISH

Otur, Ebru

Master's Degree Study, Department of Turkish Philology

Thesis Advisor: Prof. Dr. İsmail Doğan

June-2017

Page: 59

While languages have been interacting to each others, for many reasons, people are in need of learning other languages except for mother tongue. Changing World order during 19. Century, social, cultural, politics and economical developments have effects language usages, language issues and the geographyin which languages are spoken in modern World.

In the process, starting in 18. century, in common in 19. century and lasting nowadays, English that have been common in the World is taught nearly in all the countries. For this reason, English is based on as foreign language in the study. Turkish is taught not only in our country but also abroad, which dates back to 11. century, "Divan-ı Lügat-it Türk" as a foreign languages.we consider that if both of language methods are evaluated and compared, this can be useful for linguistic studies.

In preview part of this study, such as language studies in the history, teaching language have been searched. In teaching method party, the methods implemented in language teaching method in a wide range have been evaluated while Turkish teaching method and tecniques are assessed in Turkish Teaching part. In the part that English and Turkish taken into consideration together, these teaching methods have been questioned via English Teaching. In conclusion part, the implementation results of Teaching Turkish methods via English have been formed and sources refering to the study are given in reference part.

Key words: *English, Turkish, language teaching, method*

SÖZ BAŞI

Dilbilim ve dil çalışmaları tarihçesinden hareketle Batı ve Doğu dünyasında, tarihin eski dönemlerinden başlayarak günümüze ulaşan dilbilgisi çalışmaları yaptıklarını söylemek mümkündür. Dinî derleme ve dinî metinlerin sonraki asırlara aktarımı kaygısı-arzusu dil çalışmalarını tetiklemiştir. Yapılan çalışmalar ve araştırmalar, ortaya çıkan bulgular, geliştirilen akımlar diller ile ilgili farklı konuların da aydınlatılmasını sağlamıştır.

Günümüzde dil öğretimleri üzerine yapılan çalışmalar kullanılan yöntem ve teknikleri ortaya koyarken, dil öğretiminin başarıya ulaşmasına da katkı sağlar. Genel öğretim yöntemlerinin bütün dillere uygulanabilirliği yanında dillerin de kendine özgü öğretim yöntem ve tekniklerini geliştirmeleri gayet tabiidir.

Köklü bir geçmişe ve geniş bir coğrafyaya sahip Türk dili, tarihî dönemler içerisinde gelişim, etkileşim ve dallanma süreçlerini yaşamakla birlikte günümüze uzanan büyük bir dildir. Türkçe öğrenimi gereksinimi çok eski dönemlerde çeşitli nedenlere bağlı olarak ortaya çıkmıştır. Bu ihtiyaç günümüzde daha geniş bir alana yayılmıştır.

Bu ihtiyaçlar doğrultusunda Türkçe öğretimi, Türkiye’de ve yurtdışında üniversitelerin Türkoloji Bölümleri başta olmak üzere TÖMER, Yunus Emre Enstitüsü, Sürekli Eğitim Merkezleri ve özel öğretim merkezlerince Türkçenin öğretimine en uygun ve başarı getiren yöntem ve tekniklerin uygulanmasıyla gerçekleştirilmektedir.

Günümüzde dünyada ortak haberleşme dili haline gelen İngilizce hemen hemen bütün ülkelerde yabancı dil olarak öğretilmektedir. İngilizce öğretim yöntemlerinin diğer dil öğretim yöntemlerine de uygulanabilirliği farklı ve ortak yönleriyle tespit edilip yöntem çalışmalarına malzeme olabilir düşüncesiyle bu çalışmanın hazırlanmasını planladık.

Kullanım alanları açısından büyük bu iki dilin öğretim yöntemlerinin incelenmesinin ve karşılaştırmasının ortaya konulması bu alanda yapılacak çalışmalara kaynaklık edeceği kanaatini taşımaktayız.

Bilinmelidir ki dil öğretimi insana yalnızca dil kazanımı sağlamaz aynı zamanda öğrenilen dilin kültürünü, tarihini, millî ve manevî pek çok

değerlerini de öğretmeyi sağlar. Böylece sosyo-kültürel etkileşim ve iletişim; siyasi, iktisadi ve askeri ilişki gibi farklı alanlarda da insanları, ülkeleri birbirine yaklaştırır.

Bu düşüncelerle bu tezin belirlenme sürecinden başlayıp tamamlanmasına kadar geçen süre zarfında bilgi ve tecrübeleriyle emeğini, desteğini ve yol göstericiliğini benden esirgemeyen değerli danışman hocam Prof. Dr. İsmail DOĞAN'a, yine çalışmamda bana yardımcı olan Yrd. Doç. Dr. Abdulkadir ÖZTÜRK'e, her zaman yanımda olan ve bana güç veren kıymetli aileme teşekkürü bir borç bilirim.

Ebru OTUR

Ordu

2017

İÇİNDEKİLER

Özet.....	i
Abstract.....	ii
Söz Başı	iii
İçindekiler	v
Giriş	1
Öğretim Metodları	8
İngilizce Öğretimi.....	11
Türkçe öğretimi.....	30
İngilizce Öğretimi ile Türkçe Öğretiminin Birlikte Değerlendirilmesi....	50
Değerlendirme ve Sonuç.....	58
Kaynaklar	60
Özgeçmiş.....	61

GİRİŞ

Dillerin doğuşu, kökeni meselesi asırlardır tartışılabilen dilbilim konularının başında gelmektedir. İnsanlık tarihi ile çok eskilere uzanan din-inanç sistemi gibi kutsal ve manevi yaşam, dillere ve diller üzerine yapılan çalışmalara kaynaklık etmiştir.

Dualara ve dinle ilgili metinlere gösterilen özen, dil çalışmalarını da başlatmıştır. Yeryüzünde dili ele alan çalışmaların bilinen en eskileri Eski Hint'e, Eski Yunan'a kadar uzanır. M.Ö. 10. yüzyıldan önce derlendiği düşünülen *Veda*'lar Hint edebi dilinin en eski ürünleridir. Bu dinî bilgi derlemelerinin yanlış okunmaması, yanlış anlaşılması için dil çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmalar yine M.Ö. 5.-4. yüzyıllarda ünlü Hint dil bilginlerinin dilbilgisi, köken bilgisigibi dil kitaplarını da yazmaya teşvik etmiştir. Eski Yunan'da M.Ö. 6. yüzyıl ile birlikte dilbilgisi, dilbilim ve dil felsefesine yönelik incelemeler, tartışmalar da başlamıştır. Böylece dil çalışmaları sistematik hale gelmiştir. Öyle ki M.Ö. 4. yüzyılda Aristo çalışmalarıyla birçok dil konularını ele almıştır (Aksan 2015: 16-18).

Milattan önceki dönemlerde kurulmaya başlanan dil okulları, dilin doğuşu, kökeni, felsefesi, dilbilgisi, çeviri, etkileşim gibi pek çok dilbilim konuları/alanları bu okullarda tartışılmış, araştırılmış ve dil bilginleri yetiştirilmiştir. Bu okullarda meydana gelen dil ekolleri asırlarca pek çok araştırmacıya, dilbilimciye yol göstermiştir.

Mısır'da İskenderiye'de Yunanlılar tarafından M.Ö. 3.-2. yüzyıllarda kurdukları *İskenderiye Okulu*, yine Yunanlılarca kurulan *Bergama Okulu*, Doğu dünyasında gelişen Arap dilciliği ve beraberinde *Basra Okulu*, *KüfeOkulu* gibi dil okulları geleneksel dilciliğin ortaya konulduğu bir süreç ve başlangıç olmuştur. Bu geleneksel dilcilik, M.S. 17. yüzyıl sonrası modernleşme adımları atmıştır. Batı dünyası kurdukları *Port Royal Okulu*, *Cenevre Okulu*, *Prag Okulu* ve *Kopenhag Okulu* gibi okullarla dilbilimine yeni bakışlar getirmiş ve bu okullarda modern dilbilim çalışmalarını başlatmışlardır. Özellikle 20. yüzyılda ünlü İsviçreli dilbilimci *Ferdinand da Saussure*, ilke sayılabilecek yargılarının pek çoğunu geliştirmiştir. Böylece dilbilim çalışmaları yeni doğrultulara ilerlemiş ve dilcilik çok geniş alanlara yayılarak kendi içerisinde akımlar ve dallar doğurmuştur (Aksan 2015: 18-22).

Dilbilim ve dil çalışmaları tarihçesinden hareketle Batı ve Doğu dünyasında, tarihin eski dönemlerinden başlayarak günümüze ulaşan dilbilgisi çalışmaları yaptıklarını söylemek mümkündür. Dinî derleme ve dinî metinlerin sonraki asırlara aktarımı kaygısı-arzusu dil çalışmalarını tetiklemiştir. Ayrıca kesin sonuçlar ortaya koyamamakla birlikte *Kutsal Din-Kutsal Dil* ilişkilendirmelerine de sahne olunan düşünce ve tartışmalar da dilbilimcileri, dilin doğuşu, dilbilgisi gibi konulara sevk etmiştir. Dili dine temellendirme felsefesiyle yola çıkılmış olursa da bu sayede yapılan araştırmalar, ortaya çıkan bulgular, geliştirilen akımlar diller ile ilgili farklı konuların da aydınlatılmasını sağlamıştır. Batı ve Doğu dünyasında dilcilik çalışmaları bu çerçevede gelişirken Türk dünyasında dilcilik çalışmaları nasıldı, buna da bakmak gerekmektedir.

Türk dilciliğinin tarihini, 11. yüzyılda büyük Türk dilcisi *Kaşgarlı Mahmud* ve eseri *Dîvân-ı Lügati't-Türk* ile başlatmaktayız.

1072-1074 yılları arasında Karahanlı Türkçesi döneminde yazılan *Dîvân-ı Lügati't-Türk* adlı eserin önsözünde Kaşgarlı Mahmud, “Tanrı yeryüzündeki erki Türklere vermiştir; bunların dilini öğrenmekte fayda vardır. Bu kitabı Araplara Türkçe öğretmek için yazdım, buyurun.”diyerek eserinin yazma amacını açıklamıştır. Yazılış amaçları arasında Türkçenin de Arapça gibi büyük bir dil olduğunu kanıtlamak fikri ve bunun yanı sıra Türklerin Bağdat’taki yönetimi ve halife sarayını ele geçirmesi nedeniyle siyasal işler için de Türkçe öğrenmek isteyen Araplara Türkçe öğretmek hedefi yer almaktadır. Ansiklopedik bir sözlük hüviyetinde olan Türk dilinin en önemli eserlerinden birisi olan *Dîvân-ı Lügati't-Türk*’te 7500 Türkçe sözcüğün Arapça karşılığı, örnek cümleler ve folklorik metinlerde kullanımı vardır. Sosyal yaşamın her alanıyla ilgili sözcükler bulunur (Bayraktar 2003: 58).

Basra Okulu’nun ünlü dil bilginleri Halil ve onun öğrencisi Sibeveyhî, Kaşgarlı Mahmud’un etkilendiği Arap dilcileri olmuştur. Bu etki onun eserine yansımış, öyle ki eserdeki Arapça açıklamalar ve Arap gramer çizgisi kendisini göstermektedir. Kaşgarlı’nın, aynı zamanda hedef kitle olan Araplara, Türkçe öğretme kaygısıyla da bu yöntem ve etkiyi uyguladığı da düşünülebilir.

Bu bağlamda düşünüldüğünde *Dîvân-ı Lügati't-Türk*, Arapların kolay anlayabilmesi için Arapça dil bilgisi kategorilerine göre sınıflandırılmış, sekiz bölüme ayrılmıştır. Bu bölümler biçim bilgiseldir. Sözcüklerin ve eklerin çeşitli Türk diyalektlerindeki biçimlerini de gösterdiği göz önünde bulundurulduğunda

diyalektolojik bir sözlük olduğu söylenebilir. Farklı diyalektlerin söyleyiş özelliklerinin gösterimi sırasında da oldukça fonetik bir gösterim kullanılmıştır. Genel olarak biçim bilgisi öğretiminde tümevarım yöntemi uygulanan sözlükte örneklerden kurala gidilmiş, tek tek kurallar açıklanmamıştır. Yabancı dil öğretimi yöntemi olarak dil bilgisi çeviri yönteminin egemen olduğu sözlükte biçim bilgisel öğeler yapısalcı yaklaşımla ele alınmıştır. Pratik Türkçe öğretimi yanında edebî Türkçe öğretiminde ve ticaret diline yönelik Türkçe öğretiminde de kullanılması amaçlandığından özel amaçlı Türkçe öğretimine de yöneliktir (Bayraktar 2003: 58).

Kaşgarlı Mahmud, modern dilbilimi araştırmacılarının ancak 19. ve 20. yüzyılda kullandığı bazı yöntemlerle, Türk dilinin gramerini ve sözlüğünü yazmıştır. Kaşgarlı, *dili ya da lehçeleri, ağızları karşılaştırmalı olarak incelemek; eş zamanlı dil inceleme metodunu tercih etmek; dil ve söz ayırımını kısmen yapmak; dili sadece dil olarak incelemek; dilbiliminin fonetik, morfoloji ve semantik alanlarında özgün tespitler yapmak; Türkçe gibi bir dilin eklemeli bir dil olduğunu kurallar koyarak tespit etmek; dilin ancak bir yöntem dâhilinde incelenebileceğini göstermek; kısmen de olsa dil ailesi olgusuna işaret etmek; dillerin değişebilirliğini ve bozulabilirliğini ortaya koymak* gibi yöntem ve buluşları öngörmüştür (Karabulut 2009: 1328-1330).

Kaşgarlı ve *Dîvân-ı Lügati't-Türkiye* başlayan Türk dilciliği 14.-15. yüzyılda Mısır-Suriye coğrafyasında gelişim alanı bulmuştur. Türkoloji literatürüne Memlûk-Kıpçak Türkçesi olarak yerleşen bu alanda yazılan *Kitabü'l-İdrak Li Lisânü'l-Etrak, El-Kavaninü'l-Külliyeye Li Zabtü'l-Lügati't-Türkiye, Kitabü Bulgati'l-Müştak Fi Lugâti't-Türk ve'l-Kıfçak, Et-Tuhfetü'z-Zekiyye Fi'l-lugâti't-Türkiye, Kitâb-ı Mecmû-i Tercümân-ı Türki ve Acemî ve Mugâligibi* dilbilgisi kitapları ve sözlükler yöneticileri Türk olan Memlûk-Kıpçak Devleti bünyesinde yaşayan ve Türk olmayan halkın bir yandan Türkçe öğrenme ihtiyacına cevap verirken bir yandan da Türk dilciliğine katkı sağlayan kaynaklar olmuştur. Türk diline vakfettiği ömrüyle, yazdığı birbirinden önemli eserleriyle, Orta Asya'da Türkçeyi ortak bir yazı dili kılan Ali Şîr Nevâyî de *Muhakemetü'l-Lugateyn* adlı eseriyle Türk dilciliğine hizmet etmiştir.

Türk dilciliği bu çalışmalar ile sınırlı kalmamıştır. Yukarıda zikredilen eserler, Türkçenin Araplara ve Farslara öğretilmesine ve Arapça ile Farsçanın Türkçeden daha üstün olmadığını ortaya koymaktadır. Türkçeyi öğrenmek isteyen

Avrupalı ve Asyalı milletlerin olduğu Türk dilinin yegâne eserlerinden hareketle bilinmektedir. Köktürk Yazıtlarında yazıtların bir (batı) yüzünün Çince olması bu düşünceyi sorgulatmaktadır. İtalyan, Cenevizli tüccarlar ile Alman rahiplerinin ticari, siyasi ve dini kaygılar ile yazdıkları Kuman yadigârı Codex Cumanicus de Türk dilinin öğrenimine yönelik meydana getirilmiş bir eserdir. 16.-17. yüzyıllarda Leh topraklarında (günümüz Ukrayna-Polonya) Ermeni harfleriyle kaleme alınmış Kıpçak Türkçesi eserleri de Türk dilciliği çalışmalarında yerini almaktadır.

Tarihte üç kıtada hüküm sürmüş Osmanlı Devleti beraberinde Türkçeyi öğrenme ihtiyacını da doğurmuştur. Anadolu'da, Balkanlar'da, Orta Doğu'da ve Avrupa'da Türk dili devlet politikası olmamakla birlikte bir gereksinim neticesinde öğrenilmiştir.

18. yüzyılda güçlenen Çarlık Rusya'sı, Kafkaslar ve Türkistan'da varlığını hissettirmiş ve 19. yüzyıl ile birlikte genel itibariyle bölgeye hâkim olmuştur. Çarlık Rusya himâyesinde yaşayan Türk topluluklarının kullandıkları Türk lehçelerinin ve ağızlarının birbirinden ayırıştırma, uzaklaştırma politikaları amacıyla Rus araştırmacıları ve Türkologları tarafından 19.-20. yüzyıllarda Türk lehçelerine ait yazılan dilbilgisi ve sözlük çalışmaları da Türk dilciliğinin içerisinde yerini almaktadır.

Cumhuriyetin ilânı ile birlikte Atatürk'ün önemli gayretleriyle gerçekleşen dil devrimine uygun Türk dilini sadeleştirme çalışmaları, Türkçenin diller arasındaki yerinin ve öneminin değer kazanmasına yönelik atılan adımlar günümüz Türkiye'sinde Türkçeye zemin hazırlamıştır. Günümüzde dünyanın pek çok ülkesinde yaşayan göçmen Türkler de buldukları ülkelerde kurdukları sosyal, kültürel ve ticari ilişkiler neticesinde Türkçenin öğrenimi ve öğretimi konusunda yeni ufuklar açmıştır.

Günümüzde Türkçe, yurtdışındaki üniversitelerin Türkoloji bölümlerinde, temsilcilikleri bulunan ülkelerde Yunus Emre Enstitüleri merkezlerinde, Türkçe öğretim merkezlerinde Türkçeyi öğrenmek isteyenlere yabancı dil olarak Türkçe öğretilmektedir. Aynı zamanda Türkiye'de üniversitelerde eğitim görmek amacıyla Türkiye'ye gelen yabancı öğrenciler TÖMER başta olmak üzere üniversitelerin sürekli eğitim merkezlerinde açılan kurslarında da yabancı dil olarak Türkçe öğretilmektedir.

Elbette Türkçenin öğrenim gereksinimi, yalnızca eğitim amaçlı olarak sınırlı kalmamaktadır. Turizm, ticari, kültürel ve siyasi faaliyetler amaçlı da Türkçe her yaştan birey tarafından öğrenilmektedir.

Bugün dünya nüfusunun yaklaşık yüzde altmışının çok dilli olduğu tahmin edilmektedir. Çağdaş ve tarihsel açılarından bakıldığında, iki dillilik ile çok dilliliğin bir istisna olmaktan çok bir norm oldukları görülür. Tarih boyunca yabancı dil öğreniminin her zaman önemli bir rol oynadığı söylenebilir. Nasıl ki bugün İngilizce dünyada en yaygın kullanılan yabancı dilse, beş yüz yıl önce bu dil Batı dünyasında eğitim, ticaret, din ve yönetim alanlarında baskın olan Latinceydi. Ancak, on altıncı yüzyılda Avrupa'daki politik değişikliklerin sonucu olarak Fransızca, İtalyanca ve İngilizce önem kazanmış ve Latince sözlü ve yazılı iletişim aracı olma niteliğini yavaş yavaş yitirmiştir (Doğan 2011: 25).

Dünyada ortak dil geçerliliğini sürdüren İngilizce, doğudan batıya, kuzeyden güneye bütün devletlerin en az ikinci dil olarak halklarına öğrettikleri dildir. İngiliz sömürgesi altında bulunan devletlerde ise anadil olarak öğretilmektedir. İngilizcenin bütün dünyada yaygın kullanımı bu dilin öğretimi alanında sonuca odaklı teknik ve yöntemlerin geliştirilmesine, diller ile karşılaştırmalı çalışmalarada kaynaklık etmektedir. İngilizce öğrenmenin zorunlu hale geldiği günümüz dünyasında dil öğretimi konusunda başvurulacak ve referans alınacak dil olarak İngilizce karşımıza çıkmaktadır. Biz de çalışmamızı İngilizce öğretimi teknik ve yöntemleri bağlamında Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi merkezine aldık. Öyle ise öncelikle İngilizcenin ortaya çıkışı, dil ailesi içerisindeki yeri ve kullanım alanı gibi birtakım bilgilere yer verilmelidir.

M.S. I. yüzyılda, *Indo-European* denilen dil, aralarında Sanskrit, Yunan, Latin ve Germen gibi dillerin de olduğu farklı dillere ayrılmıştır. *Latince* sonradan İtalyanca, Fransızca, İspanyolca olmak üzere modern dillere dönüşmüş, *Germenik* denilen dil grubu ise Almanca, Hollandaca, İsveççe ve İngilizcenin içinde bulunduğu dil gruplarını oluşturmuştur (Tutaş 2014: 288).

İngilizce Germen dil grubu içerisinde Batı Germen kolunda yer alır (Doğan; Öztürk 2016:24).

Britanya'da M. S. 3.-5. yüzyıllarda Keltik (Celtic) denilen eski İrlandaca, İskoçça ve Gallerce'nin bir karışımı olan dil konuşuluyordu. Britanya toprakları Germen kabileler tarafından işgali aynı zamanda dillerinin de işgalini beraberinde getiriyordu. İngilizcenin tarihinin M. S. 5. yüzyıl ortalarında üç Alman kabilesinin,

Angle, Saxon ve Jute'lerin Britanya'yı işgali ile başladığı söylenmektedir. Bu toprakları ele geçiren Germen kabileleri kendi diyalektlerini bu topraklarda devam ettirmişlerdir. Bu diyalekt "Angleish" sonraları da "English" olarak bugünkü İngilizcenin temelini oluşturmaktadır (Tutaş 2014: 288).

İngilizce M. S. 5.-6. yüzyıllarda İngiltere'de yaşayan *Angle, Sakson ve Yüik* (Jute) kavimlerinin dilinin karışmasıyla oluşmuştur (Doğan; Öztürk 2016: 24).

Eski İngilizce ile ilgili birçok bilgi, sonradan Anglo-Saxon dönemi sonlarında keşifler tarafından Latin alfabesi ile yazılan el yazmalarından bilinmektedir. Eski İngilizce ile yazılmış ilk İngilizce eserler arasında, Orta Çağ'ın başlarında ortaya çıkan en eski metin *Cædmon's Hymn* metni kabul edilmektedir. Anglo-Saxon döneminde İngilizceye üç farklı dil önemli katkılarda bulunmuştur. Bunlardan ilki Keltlerin konuştuğu dildir. İngilizceyi etkileyen bir diğer dil ise Latince'dir. Roma İmparatorluğu döneminde Britanya adalarına gönderilen rahipler, buraya İncil'in başlıca çevirilerinden birinin dili olan Latinceyi getirmiş ve uzun yıllar Latincenin etkisi baş göstermiştir. İngilizcenin gelişiminde etkili olan bir başka dil ise "Old Norse" denilen İngiltere'nin kuzeyine yerleşen Danimarkalı toplulukların konuştuğu eski İskandinav dilidir (Tutaş 2014: 288-290).

M. S. 5.-6. yüzyıllarda ortaya çıkan İngilizce (Eski İngilizce) yaklaşık 10 asır farklı dillerin, diyalektlerin etkisi altında gelişim gösterir ve sözlü edebiyattan hareketle yazılı edebiyat da tesis edilir.

Orta çağa gelindiğinde en az beş değişik dilin karışımından oluşan İngilizce, Orta İngilizce adı ile Britanya'nın resmi dili olur. 1350-1380 yılları arasında okullardaki aktarım aracı ve hukuk mahkemelerinin dili haline gelir. 14. yüzyılın sona ermesiyle Londra lehçesi standart edebi dil olarak ortaya çıkar (Tutaş 2014: 290).

Avrupa'da eğitim ve kültür alanında büyük bir ilerlemeyi ifade eden Rönesans döneminde kullanılan İngilizce bugünkü İngilizceden çok farklı görülmemektedir. Bu nedenle dil tarihçileri Elizabeth dönemi (15.-16. yüzyıllar) ünlü şairi Shakespeare'in modern İngilizce ile yazdığını söylerler. 17. yüzyılda İngiliz yazı dili değişmez bir forma kavuşmuştur. 18. yüzyılda İngilizler kurallar, formlar ve dilde doğruluk ile çok ilgili olmuşlardır. Bu yüzyıla kadar okullarda Latince öğretilirken İngilizce, 18. yüzyıl boyunca İngilizce birçok ilköğretim okulunda temel dil olmuş; heceleme, dilbilgisi ve kullanım öğretimi ilk kez bu

yüzyıldan başlayarak günümüze kadar okul müfredatının bir parçası olmuştur. Birçok dilbilimci ve sosyoloğa göre herhangi bir dilin küreselleşmesi o dili konuşanların sayısıyla doğru orantılı olmayabilir: bir dilin dünya dili haline gelmesinin başlıca sebepleri politik, askeri ve ekonomik güce dayanır (Tutaş 2014: 293-304). İngilizcenin küreselleşmesi de 19. yüzyıl ile başlayarak günümüze kadar hızla devam etmiştir.

1. ÖĞRETİM METODLARI

1950 sonrası gerçekten, eğitim kuramlarıyla birlikte dil ve öğrenme konusundaki bakış açılarının değişmesi, uygulamada sınıf öğretmenlerine önemli görüş ve kavrayış kazandıran sürekli bilimsel araştırmaların yapılıp sonuçlarının açıklanmaları yabancı dilin öğretim ve öğreniminde hem kuramsal hem uygulama olarak etkin değişikliklere yol açmıştır.1963 yılında Edward Anthony *yaklaşım*, *yöntem* ve *teknik* kavramlarını ele alarak sırasıyla şu tanımları getirmiştir. Buna göre:

Yaklaşım, dilin doğası, öğrenim ve öğretime yönelik birtakım varsayımlardır.

Yöntem, seçilmiş bir yaklaşıma dayalı sistematik dil sunumunun genel planıdır.

Teknik, yöntemle tutarlı dolayısıyla yaklaşımla uyumlu olup sınıfta ortaya konan özel etkinliktir (Tosun 2006: 80).

1980'lerde JackRichards ve TheodoreRogers, yöntem kavramını yeniden biçimleyerek bir öneri getirdiler. Anthony'ye göre yaklaşım, yöntem ve teknik diye belirlenen kavramlar, bu üç aşamalı süreç, sırasıyla daha düzeyli bir terimle Yaklaşım, Tasarım ve İşlem olarak yeniden adlandırıldı. Richards ve Rodgers'a göre yöntem sözcüğü, kuram ve uygulamanın belirlenmesi ve ilişkilendirilmesi amacıyla kullanılan bir şemsiye terimdir. Yaklaşım, dilin doğası ve dil öğrenimine yönelik varsayım, kanı ve kuramları tanımlar. Tasarımlar ise sınıf içi araç-gereç ve etkinliklerine yönelik olan kuramların ilişkisini belirler. İşlemler, birinin yaklaşım ve tasarımından ortaya çıkartılan teknik ve uygulamalardır. İşte bu son metot tablosu tasarımın altı özelliğini belirlemektedir: *Hedefler*, *Öğretim Programı* (dil ve konu içeriğinin seçimi ve düzenlenme ölçütleri), *Etkinlikler*, *Öğrenci Roller*, *Öğretmen Roller* ve *Öğretim Araç Gereçlerinin Rolleridir* (Tosun 2006: 80).

Günümüze kadar gelen süreçte dil öğreniminde kullanılan öğretim metotları hakkında genel bilgilerin verilmesi konu üzerine geliştirilen yöntemleri daha iyi kavramak için yararlı olacaktır.

Dillerin öğretilmesinde bilinen ilk yöntem *Dilbilgisi-Çeviri* yöntemidir ki bu yöntem Milat öncesine kadar uzanmaktadır. Bu yöntem günümüzde de dil öğretiminde kullanılan başlıca yöntemler arasındadır.

19. yüzyılın ortalarından itibaren ticaret, turizm gibi ilişkilerin uluslararası gelişim göstermesi ile Latince, Yunanca ve İbranice dillerinin okullarda yoğunlukla öğretiminde kullanılan gramer-çeviri yöntemi ile yaşayan diller olan İngilizce, Fransızca ve Almanca öğretilmeye başlanmıştır. Bu yöntem aynı yüzyılın sonlarında yerini yine kavramaya yönelik düz anlatım yöntemine bırakmıştır (Delen 2016: 9).

Psikolog Gestalt'ın bütüncül, Herbart'ın eğitim ve Humboldt'un dil ve kültür görüşleri doğrultusunda oluşturulan *Dolaysız (Doğrudan) Yöntem*de dersler kısa bir hikâye ya da diyalogla başlar. Sözlü olarak hareket ve resimlerle desteklenir. Ana dil hiç kullanılmaz. Dilbilgisi tümevarım yöntemiyle öğretilirken, fiillere öncelik verilir. Dersle ilgili açıklamalar bilinen sözcük ve yapılarla sürdürülür. Bu yöntemde model öğretmendir. Uzun yıllar bu yöntem kullanılmış ama beklenen başarı yakalanamamıştır (Tosun 2006: 81).

Dilbilimci Bloomfield'in dilbilim araştırmalarının katkısıyla dinleme ve konuşma becerilerine öncelik vererek diyaloglar ve yoğun sözlü alıştırmalarla belirli bir plana göre hazır kalıp yapılarını öğretmeyi amaçlayan bir yöntem olan *İşitsel-Dilsel Yöntem*, birtakım değişiklik ve eklemelerle bugün de bu yöntemle iyi sonuçlar alınabilmektedir (Tosun 2006: 81-82).

Psikolog Ausabel'in kural öğrenme, anlamlı alıştırma ve yaratıcılık gibi kavramlardan hareketle önerdiği *Bilişsel Dil Yönteminin* amacı, öğrencilere, anadilini konuşanları gibi yabancı dil becerileri kazandırmaktır (Tosun 2006: 82).

Yine *İletişimci Yöntem* ve *Karma Yöntem* uygulamalarıyla öğrenci-öğretmen ekseninde dil öğrenimi kazanımı amaçlanmaktadır.

Ruh doktoru ve eğitimci Bulgar G. Lozanov'un başarısızlık ve öğrenememe gibi korkulara karşı geliştirdiği *Etkileme Yöntemi*, ortamın öğrenmeyi özendirmediği, öğrencinin kendini tam güvende ve rahat hissettiği bir öğretim yöntemidir (Tosun 2006: 83).

Ruhbilimci J. Asher, Gelişim Psikolojisi, Öğrenme Kuramı, İnsancıl Eğitim vb. uygulamalardan yararlanarak geliştirdiği *Tüm Fiziksel Tepki Yöntemi*, başlangıç düzeyinde sözel yeterliliği öngörür ancak konuşma becerisinin gelişmesi doğal hızına bırakılmıştır. İleri aşamalarda, resimler, çeşitli nesnelere, duvar panoları, slayt gibi araç- gereçler kullanılabilir. İlk aşamalarda uygulanabilir

görülen bu yöntem, fazla zaman kaybı ve tek düzeliği ve fazla tekrarlar nedeniyle pek tutulmamıştır (Tosun 2006: 83).

Curran ve arkadaşları beş aşamalı yeni bir dil öğrenme yöntemi geliştirerek *Danışarak Dil Öğrenme / Toplu Dil Öğrenme Yöntemini* ileri sürdüler. Bu yaklaşımda önceden saptanmış bir program olmaz, öğrencilerin seçtiği konularda öğretim yapılır (Tosun 2006: 83-84).

Sessizlik Yöntemi, Eğitim Danışmanı C. Gattegno'nun ileri sürdüğü bir yabancı dil öğretim yöntemidir. Öğretime değil öğrenime ağırlık vermektedir. Öğrenilecek olan örnek, önce bir emirle verildikten sonra bunun anlaşılma ve öğrenilmesi öğrencilere bırakılır. Öğretmen gözlemcidir, genellikle konuşmadan plastik değişik renkteki çubuklarla öğrencileri yönlendirebilir, gerekirse öğrencilerden biri gibi derse katılabilir. Anadilin kullanılması kesinlikle yasaktır (Tosun 2006: 84).

Dil öğreniminde geliştirilen genel metotlar üzerinde kısaca durduktan sonra çalışmanın geri kalan bölümünde *İngilizce Öğretimi*, *Türkçe Öğretimi* ve *İngilizce Öğretiminden Hareketle Türkçe Öğretimi* konuları ele alınacaktır.

1.1. İNGİLİZCE ÖĞRETİMİ

11. yüzyılda Roma İmparatorluğundan ayrılarak bağımsızlığını kazanan Anglosaksonlar bugünün İngiltere'si için ilk adımı da atmışlardır. Rönesans, reform devrimleri ve keşifler İngiltere için dönüm noktası olmuştur. 15. yüzyılda başlayan ve 17. yüzyılda yoğunluk kazanan sömürge politikaları, 18. yüzyılda kurulan Birleşik Krallık İngilizceyi de modern hale getirmiş ve yaygınlaştırmıştır.

18. yüzyıl sonunda güçlenen İngiliz Krallığı Uzak Doğu'dan Amerika'ya, Ortadoğu'dan Afrika'ya kadar geniş bir coğrafyada sömürge düzeni kurmuşlardır. Bu coğrafyalarda İngilizce kullanılmaya başlamış ve zamanla daha geniş coğrafyalarda da dil sömürgesi hızla ilerlemiştir. I. Dünya Savaşı sonrası ekonomik gücünü katlayan ve ticari faaliyetlerini dünyanın dört bir yanına yayan İngilizler, Avrupa ve Amerika'da İngilizceyi ortak dil kılmışlardır. 21. yüzyılın ikinci yarısından itibaren tüm dünyada farklı dilleri kullanan halkların birbirleri ile konuşma ve anlaşma dili olarak ortak dil İngilizcedir.

İngilizce öğretimi günümüzde pek çok devletin eğitim politika ve müfredatlarında yerini almıştır. Türkiye'de de İngilizce yabancı dil olarak eğitim kurumlarında zorunlu-seçmeli uygulamalar ile öğretilmektedir. Yaygınlaşan özel yabancı dil öğretim merkezlerinde de İngilizce öğretilmektedir.

Dünyanın ortak dili haline gelen İngilizcenin öğretiminde kullanılan yöntem ve teknikler bu dilin öğrenimini kolaylaştıran ve pratikleştiren uygulamalardır.

1.1.1. İngilizce Öğretiminde Kullanılan Yöntem ve Teknikler

İngilizce öğretiminde kullanılan yöntem ve teknikler 10 başlık altında toplanmaktadır. Bu yöntem ve teknikler şunlardır:

Dil bilgisi-çeviri yöntemi (Gramer-TranslationMethod)

Doğrudan Yöntem (Direct Method)

İşitsel-Dilsel Yöntem (TheAudio-LingualMethod)

Sessiz Yol Yöntemi (TheSilentWay)

Çevresel Öğrenme (Desuggestopedia)

Topluluk Odaklı Dil Öğrenimi (Community Language Learning)

Bütüncül Fiziksel Tepki Yöntemi (Total PhysicalResponse)

İletişimsel Dil öğretimi (Communicative Language Teaching)

İçerik Temelli Öğretim, Görev Temelli Öğretim, Katılımcı Yaklaşım (Content-Based, Task-Based, Participatory Approaches)

Eğitim Stratejisi Öğrenme, İşbirlikçi Öğrenme, Çoklu Zekâ (Learning Strategy Training, Cooperative Learning And Multiple Intelligences)

1.1.1.1. Dil Bilgisi-Çeviri Yöntemi (Grammar-Translation Method)

Tümdengelim öğretim etkilidir. Öğretmen açıkça dilbilgisi kurallarını verir ardından örnek ve alıştırmalarla kurallar pekiştirilir(Boran, Gazi Üniversitesi,Ankara:1).

Dil edebi bir metni anlamak içindir. Çeviri, dili öğrenmenin yoludur. Konuşma temel de önemli değildir. Yazı dili konuşma dilinden önemlidir. Öğrenciler yapıları kendi ana dillerin de öğrenirler. Yabancı dil öğrenenler daha kültürlü ve entellektüel olurlar(Boran, Gazi Üniversitesi,Ankara:1).

Sınıflar öğretmen merkezlidir. Öğrenciler yeni bilginin pasif alıcıları konumundadır. Öğretmen aktivitelere başlar ve yönetir. Öğrencilerin kuralları ve yeni kelimeleri kendi ana dillerindeki anlamıyla ezberlemeleri beklenir. Daha çok öğretmen-öğrenci iletişimi vardır. Öğrenci-öğrenci iletişimi çok azdır(Boran, Gazi Üniversitesi,Ankara:1).

Öğrencinin gelişimini test etmek için çeviri önemli bir tekniktir. Boşluk doldurma gibi testler de kullanılır. Kelime testi için eş anlamlı, zıt anlamlı ve kelime kökleri de testler de sorulabilir(Boran, Gazi Üniversitesi,Ankara:2).

Öğretmen yanlışları katı bir şekilde düzeltir. Hatalar göz ardı edilmez. Dilbilgisinin doğruluğu sıkı bir şekilde vurgulanarak öğretilir(Boran, Gazi Üniversitesi,Ankara:2).

Kullanılan Teknikler:

1. Edebi Bir Metnin Çevirisi (Translation of a Literary Passage): Öğrenciler bir metin parçasını İngilizceden ana dillerine çeviri yaparlar. Metin parçası dilbilgisi kurallarını ve kelimeleri diğer dersler de çalışma olanağı sağlar(Larsen-Freeman 2000: 19).

2. Okuduğunu Anlama Soruları (Reading Comprehension Questions): Okuduğunu anlamaya dayalı soruları öğrenciler İngilizce olarak cevaplarlar. Önce cevabını okuma metninde bulacakları bilgi sorularını cevaplarlar sonra okuma

parçasında cevabını direk olarak bulamayacakları çıkarıma dayalı soruları cevaplarlar (Larsen-Freeman 2000:19).

3. Zıt Anlam/ Eş Anlam (Antonyms/ Synonyms):Öğrencilere bir grup kelime verilir ve metin parçasından zıt anlamlarını bulmaları istenir. Aynı alıştırma eş anlamları verilerek de yapılabilir(Larsen-Freeman 2000:19).

4. Kökteş Kelimeler (Cognates): Öğrencilere diller arasındaki kökteş kelimeler ses örnekleri ve yazılışları yardımıyla öğretilir. Öğrenciler doğru kökün (theatre-tiyatro) ya da yanlış kökün (apartment-apartman) farkında olmalıdırlar (Larsen-Freeman 2000:20).

5. Boşluk Doldurma (Fill-in-theBlanks):Öğrencilere eksik kelime bir dizi cümle verilir. Boşlukları yeni öğrenilen kelimelerle ya da dil bilgilere özelliklerle doldurmaları istenir (Larsen-Freeman 2000:20).

6. Ezberleme (Memorisation):Öğrencilere hedef dildeki kelimeler ve ana dildeki karşılığı verilir ve ezberlenmesi istenir. Dilbilgisi kuralları ve fiil çekimi gibi dil bilgilere paradigmlar verilerek ezberlemeleri istenir(Larsen-Freeman 2000:20).

7. Kelimeleri Cümlede Kullanma (Use Words in Sentences): Yeni kelimeleri kullanımını ve anlamlarını anladıklarını göstermek için kelimeleri cümle içinde kullanırlar(Larsen-Freeman 2000:20).

8. Kompozisyon (Composition): Öğretmen İngilizce yazmaları için öğrencilere bir konu verir. Konu dersteki okuma parçasına farklı açıdan bakılmasına dayanır(Larsen-Freeman 2000:20).

9. Tümdengelim Kuralı (Deductive Application of Rule):Dilbilgisi kuralları örneklerle sunulur. İstisna olan kurallar da not ettirilir. Öğrenciler bir kuralı öğrendiğinde öğrencilerden onu başka alıştırmalarda uygulamaları istenir (Larsen-Freeman 2000:20).

1.1.1.2. Doğrudan Yöntem (Direct Method):

Tümevarım öğretim etkilidir. Anlam ve yapı arasında doğrudan bir ilişki vardır. İkinci dil öğretimi birinci dil edinimi ile aynıdır. İngilizceye doğrudan maruz kalma vardır. Öğrenme doğal yolla oluşur(Boran, Gazi Üniversitesi, Ankara:3).

Dil konuşmak için kullanılır. Her dil tektir. Bir dil öğretilirken başka dille bölünemez(Boran, Gazi Üniversitesi, Ankara:3).

Sadece sanat ve edebiyat değil, İngiliz kültüründeki diğer öğeler de (yaşam tarzı, kıyafetler, gelenekler, günlük alışkanlıklar, tarih, coğrafya, yiyecekler gibi...) dikkate alınmalıdır. Günlük konuşma önemlidir(Boran, Gazi Üniversitesi,Ankara:3).

Öğretmen genellikle iletişimi yönetir ama çeviri yöntemindeki gibi baskın değildir. Genellikle öğrencilerin partneri gibi hareket eder. Öğretmen-öğrenci ya da öğrenci-öğrenci iletişimden oluşur(Boran, Gazi Üniversitesi,Ankara:4).

Kelimeler resimler, gerçek nesnelere, alıştırmalar ve örnek cümleler kullanılarak öğretilir. Ana dilin kullanılmasına izin verilmez(Larsen-Freeman 2000:27).

Dilbilgisi tümevarım yöntemiyle öğretilir. Örnekler ve alıştırmalar verilir ve öğrencilerin keşfetmesi ve kuralları edinmeleri beklenir. Öğrencilere İngilizcede nasıl iletişim kurulduğu öğretilir(Boran, Gazi Üniversitesi,Ankara:4).

Kullanılan Teknikler:

1. Yüksek Sesle Okuma (Reading Aloud): Öğrenciler bir pasaj, oyun ya da diyalogun bölümlerini yüksek sesle sırayla okurlar. Her öğrencinin okumasının ardından öğretmen mimiklerle, resimlerle, örnekler ile ve diğer yöntemlerle okunulan bölümün anlamını netleştirir(Larsen-Freeman 2000:30).

2. Soru ve Cevap Alıştırmaları (Question and Answer Exercises):Sadece İngilizcede, öğrencilere soru sorulur ve uzun cümleler ile cevap vermesi beklenir. Böylelikle yeni kelimelere ve dilbilgisi yapılarına yönelik pratik yapılmış olur(Larsen-Freeman 2000:30).

3. Öğrencinin Kendi Kendini Düzeltmesi (Getting Students to Self-correct): Öğrencinin kendi hatasını bulması sağlanıp hatalarını düzeltmesi beklenir. Öğretmen öğrencinin yanlış söylediği yeri tekrar ederek, soru soruyormuş gibi vurgu yaparak öğrencinin yanlış yaptığını işaret eder ve hatasını bulmasını sağlar(Larsen-Freeman 2000: 31).

4. Konuşma Pratiği (Conversation Practice):Öğretmen, İngilizcede öğrencinin kolaylıkla anlayıp cevaplayabileceği bazı sorular sorar. Öğretmen, öğrencilere kendiler hakkında bireysel sorular sorar. Sorulan sorular dilbilgisi yapılarını içerir. Daha sonra, öğrenciler de aynı dilbilgisi yapılarını kullanarak birbirlerine soru sorarlar(Larsen-Freeman 2000: 31).

5. Boşluk Doldurma Alıştırmaları (Fill-in-the-Blank Exercise): Öğrenciler örneklerden boşluklara gerekli olan dilbilgisi kurallarını çıkarımda bulunarak doldururlar ve önceki derslerde öğrendikleri kuralları pratik yapmış olurlar(Larsen-Freeman 2000: 31).

6. Yazdırma (Dictation): Öğretmen üç kez metni okur. Birinci okumasında öğretmen normal hızda okur öğrenci sadece dinler. İkinci okumasında öğretmen uzun duraklamalar ile parça parça okuyarak öğrencilerin yazmasına süre vererek okur. Son aşamada tekrar normal hızda okuyarak öğrencilerin yazdıklarını kontrol etmesini sağlar(Larsen-Freeman 2000: 31).

7. Harita Çizme (Map Drawing): Bu yöntem de kullanılan tek dinlediğini anlama aktivitesidir. Öğrencilere adlandırılmamış özellikli bir harita verilir. Öğretmen öğrencilere “Batıda sıralı dağları bul!” gibi talimatlar verir. Öğretmenin talimatlarını doğru takip ederlerse haritayı doğru bir şekilde tamamlarlar(Larsen-Freeman 2000: 32).

8. Paragraf Yazdırma (Paragraph Writing): Öğretmen öğrencilerden kendi cümleleriyle ya da sınıfta verilen bir metni model olarak kullanarak bir paragraf yazmalarını ister(Larsen-Freeman 2000: 32).

1.1.1.3.İşitsel-Dilsel Yöntem (The Audio-Lingual Method)

Öğrenme davranışçılık psikolojisinin temeline dayandırılır. Uyarıcı ve pekiştirici vardır. Kurallar örneklerden çıkarılır. Açıkça dilbilgisi kuralları verilmez. Mükemmel telaffuz istenir. Dil iletişim temellidir(Boran, Gazi Üniversitesi, Ankara:4).

Kültür hedef dilin yaşam biçimini ve günlük davranışlarını içerir. Kültür diyalog içinde sunulur(Boran, Gazi Üniversitesi, Ankara:4).

Öğretmen orkestra lideri gibidir. Öğrencilerin davranışlarını kontrol eder ve yönetir. Öğretmen özellikle telaffuz ve sözlü beceriler için iyi bir rol modelidir. Öğrenciler hedef dilin mükemmel modeli olan öğretmenin taklitçisidir. Öğretmen-öğrenci ya da öğrenci-öğrenci iletişim vardır ancak iletişimi öğretmen başlatır ve yönetir(Boran, Gazi Üniversitesi, Ankara:5).

Ana dil kesinlikle kullanılmaz çünkü bu öğrencinin dilbilgisi kurallarını karıştırmasına ve yanlış kullanım alışkanlığı edinmesine sebep olur(Boran, Gazi Üniversitesi, Ankara:5).

Değerlendirmede parça odaklı testler kullanılır. Her soru sadece bir konuyu ölçmek için kullanılmalıdır(Boran, Gazi Üniversitesi, Ankara:5).

Amaç öğrencilerin hedef dilde konuşmasını ve yazmasını sağlamaktır. Öğrencinin düşünmeyi bırakmadan otomatik olarak dili edinmesi sağlanmaya çalışılmaktadır(Boran, Gazi Üniversitesi, Ankara:5).

Kullanılan Teknikler:

1. Diyalog Ezberleme (Dialogue Memorisation):Öğrenciler diyalogdaki bir kişinin rolünü öğretmen diğer kişinin rolünü üstlenir. Öğrenciler diyalogdaki bir kişinin rolünü ezberledikten sonra diğer kişinin rolünü ezberlerler ve diyalog ezberlendikten sonra öğrenciler rollerini oynarlar(Larsen-Freeman 2000: 47).

2. Az Çiftli Gruplar (Minimal Pairs): Öğretmen sadece tek ses farkı olan (ship/sheep) kelime çiftlerini verir. Öğrencilerden önce iki kelime arasındaki farkı anlamaları sağlanır sonra iki kelimeyi söyletmeye çalışırlar(Larsen-Freeman 2000: 49).

3. Diyalog Tamamlama (Complete the Dialogue):Öğrencilerin öğrenmiş olduğu kelimeler bir diyalogdan çıkarılır. Öğrenciler eksik olan kelimelerle boşlukları doldurarak diyalogu tamamlarlar(Larsen-Freeman 2000: 49).

4. Dilbilgisi Oyunları (Grammar Games):Oyunlar bir içerik içinde öğrencilerin dilbilgisi konularını tekrar etmeleri için yapılır. Bu oyunda sınırlı olmasına rağmen öğrenciler kendilerini ifade edebilirler(Larsen-Freeman 2000: 49).

5. Biçim Alıştırması (Mechanical Drills):

a) Tekrar Alıştırması (Repetition Drills):Öğrencilerden öğretmenin söylediğini tamamıyla doğru şekilde ve mümkün olduğunca çabuk şekilde tekrar etmeleri istenir(Larsen-Freeman 2000: 48).

b) Zincirleme Alıştırması (Chain Drills):Öğretmen önce bir öğrenciyi selamlar ya da soru sorar sonra öğretmen cevap verir. Sonra öğrenci yanındaki öğrenciye döner soru sorar ya da onu selamlar. Zincirleme alıştırması sınırlı olmasına rağmen kontrollü iletişim sağlar. Aynı zaman da öğretmenin konuşmasını kontrol etmesine fırsat sağlar(Larsen-Freeman 2000: 48).

c) Basit-Boşluk Alıştırma(Single-Slot Drill):Bu alıştırmanın en büyük amacı cümle içindeki boşluğu doldurmak ve öğrencilere pratik yapmalarını sağlamaktır (Larsen-Freeman 2000: 48).

d) Çoklu-Boşluk Alıştırma (Multiple-slot Drill):Bu alıştırma basit-boşluk alıştırırmaya benzer. Farkı öğretmen diyalogda farklı boşluklara gelecek olan kelime öbeğini verir. Öğrenciler ipucu olarak verilen sözcük öbeğinin nereye gelmesi gerektiğini ve özne-yüklem uyumu gibi değişiklikler yapmasını bilmelidirler (Larsen-Freeman 2000: 48).

1.1.1.4.Sessiz Yol Yöntemi (The Silent Way)

Bilişsel öğrenme temel alınır. Bu yönteme göre öğrenme alışkanlık oluşturma değildir. Dil öğrenme, bilinenden bilinmeyene doğru izlenen bir yola sahiptir(Boran, Gazi Üniversitesi,Ankara:6). Öğrenciler kuralları maruz kaldıkları dilden ve alıştırırmalardan çıkarım yaparak bulurlar yani tümevarımsal yol izlenmektedir.

Dünyadaki dillerin ortak özellikleri vardır ancak her dil özeldir. Dil kendini ifade etmek içindir. ‘Bilişsel Kodlama’ dilin öğrenilmesine yardım eder. “Renkli Çubuklar” ve “Fidel Tablosu” bilişsel kodlama için kullanılır(Boran, Gazi Üniversitesi,Ankara:6).

Kültür dilin ayrılmaz bir parçasıdır. Dil kültürü yansıtır. Günlük yaşam, edebiyat, sanat vb. alanlar öğretilmelidir(Boran, Gazi Üniversitesi,Ankara:6).

Öğretmen dilin öğrenilmesini kolaylaştıran teknisyen ya da mühendistir. Öğrencinin rolü bilgilerini kullanarak yeni bilgilere ulaşmaktır. Öğretmen sessizdir çünkü öğretmenin sessizliği öğrenciye öğrenme sorumluluğu verir. Ayrıca öğretmenin sessizliği öğrencinin kendi içsel eleştiri yapmasını ve kendi kendini yönetmesini sağlar(Boran, Gazi Üniversitesi,Ankara:6).

Öğrenciler ne bildiklerini bilmeli ve kendi öğrenme sorumluluğunu almalılar. Dil öğrenmede aktif olarak yer alırlar. Öğretmen öğrenci ile çalışır öğrenci dille uğraşır. Öğrenci-öğrenci iletişimi önemlidir. Öğrenciler birbirlerinden öğrenirler(Boran, Gazi Üniversitesi,Ankara:6).

Kelime, görsel eğitim aracı ile ve kelime grafiği ile öğretilir. Kelime öğretimi başta sınırlıdır. Kelime grafiği ile kelimeler tekrar edilir(Boran, Gazi Üniversitesi,Ankara:7).

Ana dil gerektiğinde yönergeleri vermek için kullanılır. Anlam çeviri ile değil öğrencinin algılamasına uygun bir şekilde verilir(Boran, Gazi Üniversitesi,Ankara:7).

Öğretmen değerlendirmeyi formal bir test ile yapmaz sürekli öğrencilerin öğrenip öğrenmediğini kontrol eder(Boran, Gazi Üniversitesi,Ankara:7).

Hatalar doğal ve kaçınılmazdır. Öğretmen, hataları daha fazla çalışıp yapılıp yapılmaması gerektiği konusunda karar vermek için kullanır. Geribildirim sırasında öğrenci korku gibi duygularını, sınıf hakkında ne düşündüklerini, yabancı dil öğrenme hakkındaki düşüncelerini, ihtiyaçlarını ve isteklerini ifade edebilirler(Boran, Gazi Üniversitesi,Ankara:7).

Kullanılan Teknikler:

1. Sesli Renk Kartları ile Telaffuz Öğretme (Teaching pronunciation with sound colour charts):Tablolar her biri bir sesi ima eden renk blokları içerir. Bu bloklar daha sonraları yapılar, kelimeler hatta cümle içinde kullanılabilir. Tablolar öğrencilerin hedef dildeki seslerin tekrar edilmeden üretilmesini sağlar(Larsen-Freeman 2000: 48).

2. Renkli Çubuklar ile Bilişsel Kodlama (Cognitive Coding with Colour Rods): Ayrıca renk blokları öğrencinin dikkatini öğretmenden çok seslere çeker. İngilizcedeki bütün sesleri gösteren renkler yardımıyla öğrenciler neyi öğrendiklerini ve neye ihtiyaç duyduklarını anlayabilirler.

3. İş Birlikçi Tutumu Geliştirmek İçin Akran Düzeltmesi (Peer Correction to Improve Co-operative Manner):Öğrencilerin birbirine yardım etmeleri onlara grup çalışması ve destek sağlar ancak aralarında yarışma ortamının yaratılmasına izin verilmemelidir.

4. Jest-Mimiklerle Kendi Kendini Düzeltme (Self Correction Gestures): Öğretmen parmaklarıyla öğrencilerin telaffuzlarında problem olan kelimeyi işaret eder ve onlardan bunu düzeltmesini ister.

5. Öğretmenin Sessizliği (Teacher's Silence): Öğretmen mümkün olduğunca yardımcı olur daha sonra sessizdir. Ya da bir dil yapısı oluşturur öğrencilerden yapmasını ister, yine bu sırada sessizdir (Larsen-Freeman 2000: 68).

6. Yapılandırılmış Geribildirim (Structured Feedback):Öğrenciler ne öğrendikleri konusunda ve ders hakkında gözlem yapmaya davet edilir. Öğretmen öğrencilerin yorumlarını savunma yapmadan kabul eder böylelikle bir sonraki derse ne yapması gerektiği hakkında öğretmene yön verilmesine yardımcı olunur. Öğrenciler sınıfta belli öğrenme stratejilerinin nasıl kullanılması gerektiğinin

farkına vararak kendi öğrenme sorumluluklarını almayı öğrenirler(Larsen-Freeman 2000: 70).

7. Fidel Tablosu (Fidel Charts):Öğretmen ve daha sonra öğrenciler yazılışları ile kelimelerin seslerini ilişkilendirmek için renkli kodlanmış ‘Fidel Tablosu’nu gösterirler (Larsen-Freeman 2000: 70).

8. Kelime Tablosu (Word Charts):Önce öğretmen sonra öğrenciler sırayla daha önce konuştukları kelimeleri yüksek sesle okurlar. Belli bir kelime tablosu vardır. Öğrencilerin telaffuzlarına yardımcı olacak renkli ses tablolarıdır. İngilizcede geniş bir ses grubu olduğu için, toplamda 8 adet ‘Fidel Tablosu’ vardır. Diğer dillerle de uyumlu birkaç tablo daha vardır(Larsen-Freeman 2000: 70).

1.1.1.5. Çevresel Öğrenme (Desuggestopedia)

İnsanlar zihinsel kapasitelerinin %5 ila %10’nu kullanırlar. Zihin kayıtlarımızı daha iyi kullanmak için, öğrenmeyi etkileyen çevresel olumsuz etkilerin azaltılması gerekir. Öğrenme bariyerlerinin üstesinden gelmek için, öğrencilerin başarısız olabildikleri hislerini yok etmeleri gerekir(Boran, Gazi Üniversitesi,Ankara:8).

Öğretmen sınıfta otoritedir. Bu metodun başarılı olabilmesi için öğrenciler, öğretmene güvenmeli ve saygı duymalıdır(Larsen-Freeman 2000: 80).

Öğrenciler öğretmene güvendiğinde kendilerini daha güvende hissederler, kendilerini daha güvende hissederlerse daha rahat ve daha az çekingen olurlar. Öğrenmeye engel olabilecek her türlü engel sınıf ortamından kaldırılmalıdır. Sınıflar daha aydınlık ve ferah olmalıdır. Öğrencinin ‘çevresel öğrenme’ için daha fazla faydalanabilmesi için sınıfın duvarlarına İngilizce dilbilgisi kurallarını içeren posterler asılmalıdır(Larsen-Freeman 2000: 80).

Müzik eşliğinde öğretim yapılır. Öğretmen müzik eşliğinde diyaloglar okur. Öğrencilerin duygularına en fazla bu metot ile hitap edilir. Metodun en önemli özelliğinden birisi, eğer öğrenci rahat ve güvende ise dil öğrenmek için çok fazla çaba harcamasına ihtiyacı olmayacaktır. Bu metotta düşünülen en önemli şey öğrencilerin getirdikleri psikolojik bariyerleri, çevresel faktörleri iyileştirerek ortadan kaldırılmasıdır(Larsen-Freeman 2000: 80).

Kullanılan Teknikler:

1. Sınıfı Düzenlemek (Classroom Set up): Öğretmenin en zor görevi aydınlık ve güler yüzlü bir sınıf atmosferi oluşturmaktır. Bu durum her zaman mümkün olmayabilir. Ancak öğretmen mümkün olduğu kadar pozitif bir atmosfer sağlamayı denemelidir(Larsen-Freeman 2000: 84).

2. Pozitif Öneriler (Positive Suggestion): Öğrencilerin sınıfa gelmeden önce getirdikleri öğrenme engellerini kırmaya çalışmaya yardımcı olur(Larsen-Freeman 2000: 84).

a) Direkt Telkin Etme (Direct Suggestion): Öğretmen öğrencilere “Başarılı olacaksınız!” diyerek bilinçaltına mesaj gönderir(Boran, Gazi Üniversitesi, Ankara: 10).

b) Dolaylı Telkin Etme (Indirect Suggestion): Öğretmen istenilen mesajı direk olarak söylemez ancak seçtiği başlık ve konu ile öğrencilere iletir.

3. Çevresel Öğrenme (Peripheral Learning): Bu teknik bilinçli olarak öğrenilen bilgidен daha fazlası çevremizdeki materyallerden öğrenilebileceğine dayanır (Larsen-Freeman 2000: 84).

4. Rol Yapma (Role Play): Öğrencilerden geçici olarak seçtikleri birisini canlandırmaları istenir. Öğrencilerden duruma uygun bir şekilde kendi çizgilerini geliştirmeleri istenir(Larsen-Freeman 2000: 84).

5. Yeni bir Kimlik Seçme (Choose a New Identity): Öğrenciler İngilizce bir isim ve yeni bir meslek seçer. Dil öğrenme devam ettiği sürece sahip oldukları kurgusal kimliklerini geliştirme imkânı bulurlar(Larsen-Freeman 2000: 84).

6. Aktif Konser (Active Concert): Dersin aktif olan kısmında öğretmen müzik eşliğinde İngilizce diyaloglar okur. Diyalogu okurken bazı dil bilgisi kurallarına öğrencilerin dikkatini çeker. Öğrenciler hem İngilizcede hem de anadilinde diyalogu tekrar eder ve bunu öğretmenin yaptığı gibi yapar(Larsen-Freeman 2000: 85).

7. Pasif Konser (Passive Concert): Bu bölümde öğrenciler pasif olurlar. Normal ses tonuyla öğretmen diyalogu okur öğrenciler sadece dinler. Daha sonra öğretmen sandalyesinde ve müzik eşliğinde okuma yapar. Bu şekilde ders sona erer(Larsen-Freeman 2000: 85).

8. Birincil Görevlendirme (Primary Activation): Derste öğrencilerin en aktif oldukları bölümdür. Öğrenciler grup olarak ya da bireysel olarak, yüksek sesle İngilizce olarak yeniden diyalogu okurlar(Larsen-Freeman 2000: 85).

1.1.1.6. Topluluk Odaklı Dil Öğrenimi (Community Language Learning):

Bu metotta öğretmen, öğrencilere İngilizce iletişim nasıl kurulur onu öğretmek ister. Ayrıca öğrencilerin kendi öğrenme yöntemleri hakkında bilgi sahibi olmalarını ve artan öğrenme sorumluluklarını üstlenmelerini ve birbirlerinden nasıl öğrenebilecekleri konusunu öğretmek isterler(Larsen-Freeman 2000: 98). Başlangıçta öğrenciler öğretmene bağıdırlar fakat öğrenme devam ettikçe git gide bağımsızlaşırlar.

Kullanılan Teknikler:

1. Öğrenci Konuşmasını Teybe Kaydetme (Tape Recording Student Conversation): Öğrenciler nerde ve ne zaman söyleyeceklerini seçerler ve kendi öğrenme sorumluluklarını almaları için iyi bir durum oluştururlar. Öğrenciler yavaş yavaş İngilizce konuşmaya alıştırılır bu esnada İngilizce söyledikleri en kısa cümleden en uzun cümleye kadar kaydedilir. Kaydedilen konuşmalar daha sonra dinletilebilir. İlk konuşmada söylenen hemen hemen her şeyin anlamını hatırlayabilmek, öğrenciler için motive edicidir(Larsen-Freeman 2000: 103).

2. Transkripsiyon (Transcription):Her öğrenciye kendi söylediklerini çevirme imkânı verilir ve öğretmen İngilizcedeki kelimelerin altına denk gelen anadildeki kelimeleri yazar. Tahtaya, geniş poster boyutunda olan kâğıtlara yazılan, ya da bir kopyasını öğretmen sağladıktan sonra öğrenciler çeviriyi kopya edebilirler. Çeviriler daha sonraki aktivitelere bir temel sağlar(Larsen-Freeman 2000: 103).

3. Tecrübelerin Yansıması (Reflection on Experience):Öğretmen farklı aktivitelerin sonrasında öğrencilerin dil öğrenme tecrübelerinde nasıl hissettiklerini ve birbirleri ile ilişkilerini yansıtmaya fırsatı verir. Öğrenciler tepkilerini verirken, öğretmen onların ne söylediğini anladığını gösteren uygun cevaplar vererek onları dikkatlice dinlediğini gösterir(Larsen-Freeman 2000: 104).

4. Reflektif Dinleme (Reflective Listening):İngilizcede öğrencilerin sesi kaydedilir ve daha sonra dinletilir. Öğretmen okuma yaparken öğrenciler de kelimeleri söyler(Larsen-Freeman 2000: 104).

5. İnsan Bilgisayar (Human Computer):Öğrenci telaffuz pratiği yapmak için yazının bir bölümünü seçer. Kelime öbeğini yada kelimeyi söylemeye çalışırken öğretmenin kontrolü altındadır. Öğrenci pratik yapmak isterken ve

tekrar ederken öğretmen, öğrenciyi takip eder. Öğretmen öğrencinin hatasını hemen düzeltmez. Öğrencinin kendi hatasını kendisinin düzeltmesini bekler(Larsen-Freeman 2000: 104).

6. Küçük Grup Görevleri (Small Group Tasks):Küçük gruplarda öğrencilerden yazıdaki kelimelerle yeni cümleler kurmaları istenir. Gruplar cümlelerini sınıfın geri kalanı ile paylaşırlar. Daha sonraki derste de, farklı fiil çekimleri ile cümleler kurmaları istenir. Bu küçük grup çalışmalarını kullanan öğretmenler, öğrencilerin birbirinden öğrenebileceklerine ve küçük grup çalışması yaparak, İngilizcede daha fazla pratik yapma fırsatı verdiğine inanırlar(Larsen-Freeman 2000: 104).

1.1.1.7.Bütüncül Fiziksel Tepki Yöntemi(Total Physical Response):

Bütüncül fiziksel tepki yöntemi kullananlar öğretmenler, yabancı dilde iletişim için öğrencilerin deneyimlerinden zevk almaları gerektiğinin önemine inanırlar(Larsen-Freeman 2000: 113).

Bu yöntem yabancı dil öğrenirken insanların stresini azaltmak için geliştirilmiştir. Bunun temel yollarından birisi de, öğrencilerin hazır olduklarında konuşmalarına fırsat verilmesidir. Diğer bir yol ise, mümkün olduğunca dil öğrenmeyi eğlenceli hale getirmektir. Komik komutlar ve komik skeçler kullanmak, dil öğrenmenin eğlenceli olabileceğini göstermenin iki yoludur. Başarıyı hissetmek ve endişeyi azaltmak öğrenmeyi kolaylaştırır(Larsen-Freeman 2000: 114).

Bütüncül fiziksel yöntem, başlangıçta öğrencilerin anadilinde tanıtılır. Tanıtıldıktan sonra, nadiren anadilleri kullanılır. Anlam vücut hareketleri ile açıklanır(Larsen-Freeman 2000: 114).

Başlangıçta öğretmen bütün öğrenci davranışını yönetendir. Öğrenciler öğretmenin sözsüz taklitçileridir yani hareketlerle öğretmenin komutlarını yaparlar(Larsen-Freeman 2000: 114).

Dersin ilk aşaması model değildir. Öğretmen, birkaç öğrenciye emirler verir, daha sonra onlarla hareketleri yapar. İkinci aşamada aynı öğrencilerin kendileri emirleri yaparak anladıklarını gösterirler. Gözlemleyen öğrencilere de anladıklarını göstermek için fiziksel olarak gösterme fırsatı verilir(Larsen-Freeman 2000: 114).

Öğretmen farklı emir kelimelerini birleştirerek öğrencilerin benzemeyen söylemlerini anlamalarında esneklik geliştirir. Öğrencilerin hareketleriyle yerine getirdiği bu emirler, sınıfta eğlenceli vakit geçirilmesine imkân sağlar(Larsen-Freeman 2000: 113).

Öğrenciler hareketleri birlikte yaparlar. Birbirlerini izleyerek öğrenebilirler. Öğrenci konuşmaya başladığında öğretmenin yanı sıra birbirlerine emir cümleleri verirler. Öğretmen öğrencilerin hareketlerine bakarak anlayıp anlamadıklarını hemen bilir. Öğrencilerin dil öğrenmesi geliştikçe, yaptıkları skeç performansları temel değerlendirme için kullanılabilir(Larsen-Freeman 2000: 115).

Kullanılan Teknikler:

1. Davranışı Yönlendirmek için Emir Kipi Kullanma(Using Commands to Direct Behaviour):Başlangıçta öğretmen anlama açıklık getirmek için hareketleri öğrenciler ile yapar. Daha sonra öğrencileri kendi kendilerine yapmaları için yönlendirir. Öğrencilerin hareketleri anlayıp anlamadıklarını öğretmenin anlamasını sağlar(Larsen-Freeman 2000: 116).

2. Rol Değiştirme (Role Reversal): Öğrenciler öğretmenine ve arkadaşlarına bazı hareketleri yapmaları için emir verir. Konuşmaya hazır olana kadar, öğrenciler konuşmak için teşvik edilmez(Larsen-Freeman 2000: 116).

3. Hareket Sırası (Action Sequence):Öğretmen başlangıçta birbiriyle alakalı üç emir verir. Örneğin; “Kapıyı göster!”, “Kapıya yürü!”, “Kapıya dokun!” gibi. Öğrencilerin İngilizce öğrenimi arttıkça birbiriyle alakalı uzun emir cümleleri verilebilmektedirler(Larsen-Freeman 2000: 117).

1.1.1.8. İletişimsel Dil Öğretimi (Communicative Language Teaching):

Ne zaman mümkün olursa gerçek dil ile öğrenci tanıştırılmalıdır. Konuşmacının ya da yazarın niyetini belli etmesi için, iletişimsel yeteneğin bir parçası olmalıdır. İngilizce sınıftaki iletişim için bir araçtır(Larsen-Freeman 2000: 125).

Oyunlar önemlidir çünkü gerçek iletişim ortamı ile genel özelliklere sahiptir. Konuşmacı, başarılı iletişime sahip olup olmadığını dinleyiciden hemen geribildirim alarak anlar. Böylelikle anlamı görüşebilirler. Küçük gruplarla çalışmak iletişimi büyük oranda artırır (Larsen-Freeman 2000: 126).

Öğrencilere kendi fikir ve düşüncelerini ifade etmek için fırsat verilmelidir. Hatalar iletişimdeki gelişimin doğal sonucudur ve tolere edilmelidir (Larsen-Freeman 2000: 127).

Öğretmenin en büyük sorumluluklarından birisi iletişimi sağlamak için durumları kurmaktır. Öğretmen iletişim aktivitelerini kurarken kolaylaştırıcı olarak ve aktiviteler sırasında bir tavsiye edici olarak hareket eder. İletişimsel etkileşim öğrenciler arasında ilişkileri işbirliğine teşvik eder. Bu da öğrencilere anlamı görüşmek üzere çalışma fırsatı verir (Larsen-Freeman 2000: 127).

Uygun dil yapılarını kullanmayı öğrenmek iletişim yeteneğinin önemli bir parçasıdır. İletişimde, konuşmacı sadece ne hakkında konuşacağını değil nasıl konuşacağını da seçime olanağına sahiptir(Larsen-Freeman 2000: 127).

Dilbilgisi ve kelimeyi aldıkları görevlerden, durumsal içerikten ve başkası ile konuşmadaki rolünden öğrenir. Öğrencilere gerçek iletişimde İngilizce dinleme fırsatı verilmelidir(Larsen-Freeman 2000: 128).

Kullanılan Teknikler:

1. Gerçek Materyaller (Authentic Materials):Sınıftaki öğrendiklerini dış dünyaya transfer edebilmeme gibi tipik bir problemin üzerinden gelmek için, doğal dil öğrenimini farklı durumlarla, gerçek materyal kullanımı ile İngilizcede anadiliyle konuşan kimselerle karşılaştırarak üstesinden gelinebilir(Larsen-Freeman 2000: 132).

2. Karışık Cümleler (Scrambled Sentences):Daha önce gördükleri ya da görmedikleri bir okuma metni öğrencilere cümleleri karışık bir şekilde verilir ve onlardan orijinal sırasına göre yeniden sıralamaları istenir. Bu alıştırma, cümlelerin uyumlu ve tutarlı olma özelliğini öğrenmelerini sağlar (Larsen-Freeman 2000: 133).

3. Dil Oyunları (Language Games):Oyunlar bu teknikte çok kullanılır. Eğer düzenli bir şekilde dizayn edilirse, öğrencilere iletişimde pratik yapma fırsatı verilir (Larsen-Freeman 2000: 133).

4. Resimden Hikâye Çıkarma (Picture Strip Story):Bir küçük grupta öğrenciye bölümleri çıkarılmış bir hikâye verilir. Hikâyenin ilk resmi diğer gruba gösterilir ve onlardan ikinci resmin nasıl olacağı hakkında tahmin etmeleri istenir. Resimde bir boşluk olduğu zaman resmin içeriği hakkında öğrenciye bilgi verilmez. Ne söyleyebilecekleri ve ne olacağı hakkında seçim yapabilirler (Larsen-Freeman 2000: 134).

5. Rol Oynama (Role Play):Bu teknik farklı sosyal roller ve farklı sosyal içeriklerde iletişim alıştırmayı yapmak ve etkili iletişim kurabilip kuramadıkları hakkında öğrencilere fırsat ve bilgi verir(Larsen-Freeman 2000: 134).

1.1.1.9. İçerik Temelli Öğretim, Görev Temelli Öğretim, Katılımcı Yaklaşım(Content-Based, Task-Based, Participatory Approaches

a) İçerik Temelli Öğretim (Content-Based):İçerik temelli öğretimde dili kullanmayı öğrenmeyi değil, dili öğrenmek için kullanmaya dayalı bir öğretim modelidir. Öğretim bireyin önceki öğrendiklerinin üzerine inşa edilir. Bu yöntem daha çok akademik başarı için kullanılan bir yöntemdir(Larsen-Freeman 2000: 143).

Ayrıca öğretmen akademik görevleri tamamlamak için dönem ödevi yazdırma, not alma becerilerini geliştirme ve akademik kitapları okuma gibi ödevleri tamamlamasına yardım eder(Larsen-Freeman 2000: 143).

b) Görev Temelli Öğretim (Task-Based):Görev temelli öğretimde amaç bireyin dili doğal ortamda kullanarak öğrenmesidir (Larsen-Freeman 2000: 144).

Birey görevi tamamlaması için pek çok etkileşimde bulunma fırsatı bulur. Bu etkileşimler, bireyin ne demek istediğini ifade etmesi için ve birbirini anlamak için çalışmak zorunda kalarak dil edinimini kolaylaştırdığı düşünülür. Böylelikle dili doğru anlayıp anlamadıklarını ve doğru bir şekilde ifade edip edemedikleri kontrol edilir. Diğer bireylerle iletişime geçerek buldukları seviyenin ötesinde dinleme etkinliği yaparlar fakat bu, daha sonra kullanmaları için İngilizcedeki bilgileriyle özdeşleşebilir(Larsen-Freeman 2000: 144).

Bu yöntemin temel amacı dil öğretimi ile ilgilenmektir ve bireyin sahip olduğu ve öğreneceği yeni bilgi ile arasında problem çözme durumlarını bu formda sunar(Larsen-Freeman 2000: 144).

Prabhu üç çeşit göreve ayırmıştır:

1. Bilgi Boşluğu Aktivitesi (An Information-gap Activity): Daha önceki tekniklerde de görmüş olduğumuz üzere bir görevi tamamlamak için öğrencilerin aralarında yapmış oldukları bilgi alışverişini içerir(Larsen-Freeman 2000: 148).

Örneğin; Bilgi boşluğu aktivitesinde bir öğrenci bir resmi anlatıp diğerleri resmi çizebilir ya da bilgiler paylaşıldıktan sonra öğrenciler birbirlerinin aile ağacını çizebilirler. Bu aktivitede bireyler görevi tamamlamak için grupları ile bilgi alışverişi yapmak zorundadırlar(Larsen-Freeman 2000: 148).

2. Fikir Boşluğu Aktivitesi (An Opinion-gap Activity): Bu aktivitede öğrenci görevi tamamlamak için kendi kişisel tercihlerini, duygularını ya da davranışlarını verir(Larsen-Freeman 2000: 148).

Örneğin; öğrenciye yüksek oranda işsizlik gibi sosyal bir problem verilebilir ve ondan mümkün olan çözüm yollarını bulup üstesinden gelmesi istenebilir(Larsen-Freeman 2000: 148).

3. Tümevarım Aktivitesi (A Reasoning-gap Activity): Bu aktivitede öğrencilerden verilen bilgiden çıkarım yaparak yeni bilgilere ulaşmaları istenir(Larsen-Freeman 2000: 149).

Örneğin; öğrencilere demiryolu zaman çizelgesi verilir ve belirli bir noktadan başka bir noktaya en iyi şekilde nasıl gideceklerini çalışmalarını istenir ya da öğrencilerden bir bilmeceyi çözülmesi istenebilir. Tümevarım aktivitesi derinlemesine düşünme gerektirdiği için diğer fikir boşluğu aktivitesinden ve bilgi boşluğu aktivitesinden daha faydalı olduğu düşünülmektedir(Larsen-Freeman 2000: 149).

c) Katılımcı Yaklaşım (Participatory Approaches): Sınıfta ne olursa öğrenciye uygunluğuna göre dışarda olanlar ile öğrenci ilişkilendirilmelidir. Bu yaklaşımda müfredat sınırlayıcı değildir. Öğretmen gerekli zamanlar da farklı bir problem durumu oluşturarak okul dışındaki hayatı da derse katabilir (Larsen-Freeman 2000: 153).

Eğitim öğrencilerin gerçek ihtiyaçlarına göre şekillendirildiği zaman, tecrübe merkezli olduğu zaman çok etkili olduğunu savunan bir yaklaşımdır. Katılımcı yaklaşımın amacı öğrencinin kendi öğrenmesinin değerlendirmesini sağlamasıdır ve öğrenmelerindeki gelişmeyi direk olarak görmesidir(Larsen-Freeman 2000: 154).

1.1.1.10. Eğitim Stratejisi Öğrenme, İşbirlikçi Öğrenme, Çoklu Zekâ (LearningStrategy Training, Cooperative Learning and Multiple Intelligences)

a) Öğrenme Stratejisi Eğitimi (Learning Strategy Training): İyi dil öğrencileri iletişim kurmaya hevesli olan istekli ve doğru tahmin eden kişilerdir. İletişim kurarken hem anlama hem de verilen mesajın formuna dikkat ederler (Larsen-Freeman 2000: 159).

Öğretmenin işi sadece dili öğretmek değil, dil öğrenmeyi öğretmektir. Bir stratejiyi transfer edebilme yani farklı durumlarda kullanma bir öğrenmenin en önemli parçasıdır. Öğrenciler bağımsız olmaya ve kendi öğrenme stillerini düzenlemelerine ihtiyaç duyarlar. Kendi kendini değerlendirme, öğrencinin bağımsız olması için katkı sağlar. Ayrıca belirli öğrenme stratejilerini çalışmak akademik başarı sağlar (Larsen-Freeman 2000: 163).

Biliş ötesi Stratejiler (Metacognitive Strategies): Bir öğrenme görevi planlama, yönetme ve değerlendirme için kullanılır. Bu strateji bir öğrenmede uzun ya da kısa dönem amaç ve dinleme ya da okuma sırasında anlaşılıp anlaşılmadığını kontrol edilmesine yardımcı olması durumlarını düzenlemeyi içerir(Larsen-Freeman 2000: 164).

Bilişsel Strateji (Cognitive Strategies): Öğrencilerin öğrendikleri ile birbirini etkilemesini içeren bir stratejidir(Larsen-Freeman 2000: 164).

Sosyal/Duyuşsal Stratejiler (Social/Affective Strategies): Bu strateji de öğrenciler diğer kişilerle etkileşim halinde olurlar ya da öğrenmeye yardım eden duygusal kontrolü kullanırlar. İngilizceyi diğer kişilerle pratik yapma durumları yaratmayı, içsel konuşmayı kullanmayı, işbirlik için ya da bilgi paylaşımı için başkaları ile çalışmayı, geribildirim elde etmeyi ve bir görevi tamamlamayı gibi örnekleri içerir(Larsen-Freeman 2000: 164).

b) İşbirlikçi Öğrenme (Cooperative Learning): İşbirlikçi öğrenme öğrencilerin gruplarda birbirinden öğrenmeyi içerir. Aslında grup deyince aklımıza öğrencilerin bir araya gelmesi gelebilir ancak buradaki grupla öğrenmenin yanı sıra öğretmen ve öğrencinin birlikte çalışmasıdır ve asıl önemli olanda budur. Bu zamana kadar olan stratejilerde öğretmen öğrencilere nasıl daha etkili öğrenebileceklerini öğretir. İşbirlikçi öğrenmede ise daha etkili nasıl birlikte çalışılabilir, sosyal ya da işbirlikçi becerileri öğretilir (Larsen-Freeman 2000: 164).

Öğrencileri yarış halinde öğrenmeye ya da bireysel öğrenme yerine olumlu bağımlılıkla işbirliği içinde çalışıp birlikte düşünmeye teşvik etmektir. Bu öğrenme türünde, öğrenciler aynı grup içinde belli bir süre kalırlar ve nasıl birlikte daha iyi çalışırlar onu öğrenirler. Her bir grup üyesine sorumluluk verilerek ve göreve katılması sağlanarak aidiyet duygusu geliştirilir ve böylece herkesin öğrenmesi sağlanır (Larsen-Freeman 2000: 167).

Öğretmen sadece dili öğretmez işbirliği içinde çalışmayı da öğretir. Sosyal beceriler dilin kullanılmasını içerdiği için işbirlikçi öğrenme hem akademik hem de sosyal amaçları öğretir (Larsen-Freeman 2000: 168).

c) Çoklu Zekâ (Multiple Intelligence): Öğretmenler öğrencilerinin farklı yönleri olduğunu bilmelidirler. Dil öğretim alanında, bazı öğrenciler arasındaki farklılık, farklı öğrenme ya da bilişsel stillerine katkı sağlamaktır. Bazı öğrenciler en iyi görsel şekillerden öğrenirken bazıları da dinleyerek öğrenirler. Bazıları okuyarak en iyi şekilde öğrenirken bazıları da dinleyerek öğrenirler (Larsen-Freeman 2000: 169).

Howard Gardner çoklu zekâ kuramı dil öğretimi üzerinde etkili olmuştur. Çoklu zekâ kuramına göre öğrencilerini tanıyan öğretmenler, sınıf ortamını düşünmeksizin öğrencilerin güçlü olduğu yönlerine göre derslerini düzenlerler(Larsen-Freeman 2000: 169).

Gardner çoklu zekâ kuramını 7'ye ayırmıştır:

1. Mantıksal/Matematiksel Zekâ (Logical/Mathematical Intelligence): Sebep sonuç ilişkilerini, soyut kavramları anlamakta sayıları etkili bir şekilde kullanma yeteneğine sahiptir (Larsen-Freeman 2000: 168).

2. Görsel Zekâ (Visual Intelligence): Çevresindekilere zihinsel imaj yaratmaya ve renk, şekil, biçime hassasiyet yeteneğine sahiptir (Larsen-Freeman 2000: 168).

3. Bedensel Zekâ (Kinesthetic Intelligence): Problemleri çözmeye ve kendini ifade etmeye vücudunu kullanma yeteneğine sahiptir (Larsen-Freeman 2000: 168).

4. Müziksel Zekâ(Musical Intelligence): Ritim, melodideki hassasiğe ve tonal örnekleri tanıma yeteneğine sahiptir (Larsen-Freeman 2000: 169).

5. Sosyal Zekâ(Interpersonal Intelligence): Başkasının ruh halini, duygularını, hislerini, niyetlerini anlama yeteneğine sahiptir (Larsen-Freeman 2000: 169).

6. İçedönük Zekâ(Intrapersonal Intelligence): Birey öğrenmeyi tek başına üstlenir. İç-disiplin ile pratik yapma ve kendi kendine öğrenme yeteneğine sahiptir (Larsen-Freeman 2000: 169).

7. Sözel Zekâ(Verbal Intelligence): Dili yaratıcı ve etkili kullanma yeteneğine sahiptir(Larsen-Freeman 2000: 169).

1.2. TÜRKÇE ÖĞRETİMİ

Tarihi binlerce yıl öncesine kadar giden, dünyanın en eski dillerinden birisi olan Türkçe, Hun (M.Ö 3.-M.S 1. yy.) döneminden beri bilinen, Köktürk (M.S 6.-8. yy.) dönemiyle birlikte yazılı metinlerle izlenebilen Türkçe, öğretimi söz konusu olduğunda bu kadar uzun bir geçmişe sahip değildir. İlk ve Orta Çağ boyunca Türkçenin sistemli bir biçimde öğretilip öğretilmediği konusunda kesin bilgiler bulunmamaktadır. Uygur döneminde ve İslami dönemlerde birçok çeviri çalışması yapılmışsa da, aile ve çevre dışında bir dil öğretimi yapıp yapılmadığı konusunda aydınlatıcı bilgilere rastlanılmamaktadır (Biçer 2011: 6).

Köktürk Yazıtlarında bengü taşın bir (batı) yüzünün Çince yazılmış olması sosyo-linguistik açıdan ele alınması gereken bir durumdur. Elbette siyasi amaç taşımakla birlikte Türkçenin öğretimi ya da öğrenimi konusunda bir ihtiyaç doğduğunu göstermesi bakımından önemli olduğunu söylemek yanlış bir ifade olmayacaktır.

Kök Tengri (Gök Tanrı) inancına sahip Türkler gerek bu inanç sistemi dolayısıyla gerekse Çinli ve Arami kavimler ile sınır komşuluğu neticesinde bu kavimler tarafından ilgilenilen bir millet olmuşlardır.

Türklerin başta Çinliler olmak üzere Tibet, Soğd ve Bizans gibi ilişkide bulunduğu milletler arasında Türkçeyi öğrenen kimselerin olduğunu söylemek yerinde olur. Mukan ve Tapgan Kağan döneminde Budizmle karşı bir eğilim görülmektedir. Kandaharlı Budist rahip *Jinanagupta* (M.S 522-600) Tapgan Kağan'ın yanında yaklaşık on yıl kalmış ve telkinleriyle kağana Buda mabedi ve heykeli yaptırmıştır. Ayrıca kağan *Nirvanasutra* adlı eseri Türkçeye tercüme ettirmiştir. Bu dönemde Budist rahiplerin Türkler arasında aktif rol oynamaları, Budizmi halka öğretme çabaları ve yaptıkları çeviri faaliyetleri bu rahiplerin Türkçe öğrendiğini göstermektedir (Biçer 2011: 7).

Siyasi ve dini gerekçeler neticesinde 6. yüzyılda Türkçenin yabancılar tarafından öğrenilmesi doğrudan Kağan eliyle gerçekleşmiştir. Bu dönemden sonra Türkçenin öğrenimi artacaktır.

Köktürkler kendi döneminde birçok devletle diplomatik ilişkilerde bulunduğu için diğer kavimlerden Türkçeyi öğrenen kişilerin olması da tabidir. Öyle ki Köktürk Yazıtlarında Çinli elçilerin sık sık Köktürk ülkesine gelmesi ve Çinlilerin Köktürklerle kurduğu yakın siyasi, ticari ve ekonomik ilişkiler, Çinliler arasında Türkçe bilen kişilerin olabileceğini göstermektedir. Yine Köktürklerin

Soğdlarla kurdukları yakın ilişkiler neticesinde Soğdlar devlet sınırları içerisinde ticari faaliyetlerde bulunmuşlardır. Türkler Budizm, Maniheizm gibi dinleri Soğdlar vasıtasıyla benimsemiştir. Bu kadar yakın ilişki içinde bulunan Soğdlar içerisinde Türkçe bilen kişilerin olmaması düşünülemez (Biçer 2011: 7-9).

Türkçe ve Soğdça arasında kurulan ilişkiler kullanılan alfabe üzerinde bile etki etmiş; Soğd yazısından geliştirilen Uygur yazısı bunu göstermiştir.

8. yüzyılda Uygurlar döneminde de Türkçe öğrenme ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Öyle ki Uygur Kağanı Böğü Kağan'ın Çin'den dönerken yanında getirdiği Mani rahipleri, Uygur halkına bu dini öğretebilmeleri için öncelikle Türkçe bilmeleri gerekiyordu. Yine Uygurların yakın ilişki kurdukları Moğollar arasında da Türkçe öğrenen kimselerin olması düşünülebilir (Biçer 2011: 9).

Köktürkler, Uygurlar belki de Hunlar Türkçenin yabancılara öğretiminde ilk yol açanlardır. 11. yüzyılda Karahanlılar döneminde yabancılara Türkçe öğretmek felsefesiyle *DivanüLügati't-Türk* adlı bir eser meydana getirilmiştir.

DivanüLügati't-Türk sözlük niteliği taşımasının yanı sıra günümüze ulaşan ya da tespit edilebilen yabancılara Türkçe öğretimiyle ilgili ilk eser olması bakımından da ayrı bir yere ve öneme sahiptir. Yabancı dil öğretimine yönelik Türk kaynakları arasında *DivanüLügati't-Türk*'ten daha önce Türkçenin öğretimine yönelik bağımsız bir eser olmadığı görülmektedir. Kaşgarlı Mahmud, örneklerden kurala giderek *tümevarım* bugünkü modern yöntemlerin uygulandığı bir sistem geliştirmiştir. Türkçeyi öğretirken Türk kültürünü de öğretme amacını güden Kaşgarlı, dilin kültür taşıyıcılığı fonksiyonunun olduğunu belirterek tekrarlara büyük önem vermiştir. Genel olarak şekil bilgisi öğretiminde tümevarım yöntemi kullanılan bu eserde örneklerden kurala gidilmiş, tek tek kurallar açıklanmamıştır. Yabancı dil öğretim yöntemi olarak dil bilgisi-çeviri yönteminin egemen olduğu sözlükte şekil bilgisine ait öğeler yapısalci yaklaşımla ele alınmıştır (Biçer 2011: 10-11).

14. yüzyılda Kıpçak döneminde yabancılara Türkçe öğretimi konusunda büyük ilerlemeler kaydedilmiştir. Belirli bir sistematığe dayanan, nitelikli Türkçe öğretim kitapları bu dönemde hazırlanmıştır. Memluk devletinin yönetici ve ordu kesimi Türk olduğu için Türkçeye ve Türkçenin öğretimine oldukça fazla önem verilmiştir. Bu dönemde Türkçeye olan ilginin artması Arapların da Türkçeyi öğrenmelerini sağlamıştır. Codex Comanicus, Kitâbü'l-İdrâk li-Lisâni'l-Etrâk, Kitâb-ı Mecmû-ı Tercümân-ı Türkî ve Acemî ve Mugalî, Et-Tuhfetü'z-

Zekiyefi'l-Lügati't-Türkiye, Bulgatü'l-Müşâk fî Lûgati't-Türk ve'l-Kıfçak, El-Kavânînu'l-Küllîyye li-Zabti'l-Lügati't-Türkiye, Ed-Dürretü'l-Mudiyefi'l-Lügati't-Türkiye gibi eserler ile Türkçenin öğretimi nitelik ve yöntem kazanmıştır (Biçer 2011: 14).

Çağatay döneminde Ali ŞirNevalî'nin yazmış olduğu *Muhakemetü'l-Lügateyn* adlı eser, Farsçaya karşı Türkçeyi savunarak Fars diliyle Türk dilinin gramer özelliklerinin karşılaştırılması şeklinde hazırlanmıştır. Eserde, dil bilgisi-çeviri yöntemi kullanılarak tümevarım ve karşılaştırmalı dil bilimi ilkeleriyle akademik amaçlı Türkçe öğretimi gerçekleştirilmiştir. Dil bilgisi-çeviri yöntemiyle edebî Türkçe öğretimi akademik amaçlı kullanılmıştır (Biçer 2011: 12-14).

Eski Anadolu Türkçesi döneminde Türkçenin ana dili olarak öğretimine yönelik medreselerde okutulmak üzere hazırlanmış çeşitli Türkçe öğretimi kitapları bulunmaktadır. Bu dönemde yabancıların Türkçe öğrenmesi amacıyla “insanın güzel sıfatları ve dilin büyüklüğü” anlamına gelen *Hilyetü'l-İnsân ve Heybetü'l-Lisân*, Cemâlü'd-dîn İbn-i Mühennâ tarafından yazılmıştır. Eser, *İbn-i Mühennâ Lûgati* olarak da adlandırılmaktadır (Çangal 2013: 12).

Osmanlı döneminde Avrupa ile kurulan diplomatik ilişkilerle birlikte yabancılar Türkçe öğrenme faaliyetlerine girişmişlerdir. Avrupa'da yabancı dil olarak Türkçenin öğrenimi zamanla sosyo-politik ve ekonomik koşullara uygun olarak yaygınlaşmıştır. Avrupa devletlerinin üç kıtaya yayılmış Osmanlı Devleti ile elçilikleri aracılığıyla yürüttüğü ticari ve diplomatik ilişkiler, söz konusu elçiliklerde çalışan görevliler ve tercümanlar tarafından Türkçenin yabancı dil olarak öğrenimini zorunlu kılmıştır. Osmanlı Devleti ile ticari ilişkilerini geliştirmek isteyen Avrupa devletleri de Türkçenin yabancı dil olarak öğrenilmesine önem vermişlerdir. Bu dönemlerde yabancılara Türkçeyi öğretmek amacıyla yazılan *Kitabü't-tuhfetü'l-abbasiyetü'lmedreset el aliyetü't - tevfikiye*(1884); (Ecnebilere mahsus) *elifbâ-yiosmanî*(1892); *Conversazione in lingua turca elkaliona* (1893) eserler de vardır (Biçer 2011: 19).

Cumhuriyet ile birlikte Türkçe öğretimi sistematik hale getirilmiş ve modern öğretim yöntemleri ile gerçekleştirilmiştir. Türk Dil Kurumu başta olmak üzere üniversiteler ve Türkçe öğretim merkezleri gibi kurumlar bugün de Türkçe öğretim faaliyetlerini gerçekleştirmektedirler.

Yabancılara Türkçe öğretiminde kaynak olması bakımından 1960 sonrası yazılan Kenan Akyüz, *Yabancılar İçin Türkçe Dersleri: Konuşma, Okuma* (1965); Hüseyin Aytaç ve M. Ağâh Önen, *Yabancılar İçin Açıklamalı-Uygulamalı Türkçe* (1969); Sermet Sami Uysal, *Yabancılara Türkçe Dersleri* (1979); Kaya Çan, *Yabancılar İçin Türkçe-İngilizce Açıklamalı Türkçe Dersleri* (1981); Mehmet Hengirmen ve Nurettin Koç, *Türkçe Öğreniyoruz* (1982); Tahir Nejat Gencan, *Yabancı Uyruklu Öğrenciler İçin Türkçe Öğreniyorum* (1985) adlı eserler ve Ankara Üniversitesi TÖMER tarafından hazırlanarak (Ocak 2002) uygulanmaya başlanan *HİTİT Yabancılar İçin Türkçe* adlı dil öğretim seti ile Türkiye’de bu alanda çalışmalar artmıştır (Çangal 2013: 13).

1.2.1. Türkçe Öğretiminde Kullanılan Yöntem ve Teknikler

Türkçe öğretiminde kullanılan yöntemler 14 başlık altında toplanmaktadır.

Bu yöntemler şunlardır:

Dil Bilgisi-Çeviri Yöntemi

Doğrudan Yöntem

Okuma Yöntemi

Sözel Yaklaşımı, Durumsal Dil Öğretimi Yöntemi

İşitsel-Dilsel Yöntem (Kulak-Dil Alışkanlığı Yöntemi)

İşitsel-Görsel Yöntem

Doğal Yaklaşım Yöntem

Bilişsel Yöntem

İletişimsel Dil Öğretim Yöntemi

Seçmeci Yöntem

Toplu Fiziksel Tepki Yöntemi

Sessiz Yol Yöntemi

Topluluk ile Dil Öğretim Yöntemi

Telkin Yöntemi

Türkçe öğretiminde kullanılan teknikler ise “Grupla Öğretim Teknikleri” ve “Bireysel Öğretim Teknikleri” olmak üzere 2 ana grupta ele alınmaktadır.

Grupla Öğretim Teknikleri, 7 alt başlık altında değerlendirilir:

Gösteri Tekniği

Soru-Cevap Tekniği

Rol Yapma Tekniği

Drama Tekniği

Benzetim Tekniği

İkili ve Grup alışmaları

Eğitsel Oyunlar

Bireysel Öğretim Teknikleri ise 4 alt başlıktan oluşmaktadır:

Bireyselleştirilmiş Öğretim

Programlı Öğretim

Bilgisayar Destekli Öğretim

Mikro Öğretim

1.2.1.1. Dil Bilgisi-Çeviri Yöntemi:

Dil bilgisi yaklaşımıyla birlikte uygulanan bu yönteme geleneksel yöntem de denilmektedir. Fransa da 1950’li yıllara kadar ortaöğretim kurumlarında kullanılmıştır¹.

Bu yöntemin uygulanmasında kelime ve cümle yapıları ile ilgili kurallar ezberletilir. Ayrıca dildeki kelimeler ve onların çekimlenmiş halleri, kelime listeleri halinde öğrencilere verilir ve bu kelimelerin ezberlenmesi sağlanır. Yönteminin uygulamaları arasında ezberlenen kuralların pekiştirilmesi için sınıfta yapılan çeviriler de dikkat çekmektedir. Çeviride kullanılan cümlelerin anlamlı bir metin oluşturmasına gerek yoktur. Önemli olan ezberlenen kurallarla ilgili bilgiyi pekiştirmede yeterli olmasıdır. Dil-bilgisi çeviri yöntemi hala çok yaygın bir biçimde kullanılmasına rağmen kelime listelerinden cümlelere kadar tamamen ezbere dayanan bu yöntemin pek destekçisi yoktur. Anlama becerilerini okuma ve dinleme, anlatma becerilerini ise konuşma ve yazma oluşturur. Dolayısıyla; konuşma ve dinlemeye önem vermeyen bu yöntem, akademik kariyer yapmak için dil öğrenenlerin dışında rağbet görmemektedir².

a) Öğretim daha ziyade anadilin kullanımı ile yapılır. Bu arada öğretilmek istenen yabancı dil, ana dile göre daha az kullanılır.

b) Öğrencilerin sözcük dağarcığı seçilen metne dayalı olup bu metinden seçilen hiç kullanılmamış sözcüklerin listesi öğrencilere verilerek bunların

¹ Güneş, Firdevs(2011), “Dil Öğretim Yaklaşımları ve Türkçe Öğretimindeki Uygulamalar”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 8, S. 15, s.127.

² Güzel, Abdurrahman; Barın, Erol (2013); *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi*, Akçağ Yayınları, Ankara, s.182-183.

ezberlenmesi istenir. Bu şekilde öğrencilerin sözcük hazineleri genişletilmeye çalışılır.

c)Çeviri, okuma işleminden sonra yapılır. İlk önce daha basit klasik yapıtların çevrilmesi ile çeviriye başlanır. Daha sonra gramerin verilmesi ile daha zor ve karmaşık klasik eserlerin çevirilerine geçilir.

d)Alıştırmalar birbiri ile ilişkisi olmayan cümleleri amaç dilden, anadile çevirmek için kullanılır.

e)Telaffuz pek önem taşımaz telaffuza hiç ya da çok az dikkat edilir.

f)Dilbilgisi yönteminde tümevarım kullanılır³.

Dil bilgisi-çeviri yönteminde dil öğretimi çalışmaları ezber, taklit ve tekrar yoluyla gerçekleştirildiğinden öğrenciler sıkılmakta ve dersler tek düze yürütülmektedir. Öğrencilere yaratıcı çalışmalar sunulamamaktadır. Yöntem bu yönüyle eleştiri almıştır ve yerini doğrudan öğretim yöntemine bırakmıştır⁴.

Örnek ders uygulaması:

İngiltere'nin İngilizcenin anadil olarak konuşulduğu farklı ülkelerden gelen ve Türkçede belli bir seviyeye gelmiş yabancı üniversite öğrencilerinin ellerinde Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Beş Şehir* adlı kitabından bir bölüm vardır. Her öğrenci birer paragraf okur. Öğrencilerden Türkçe cümleleri İngilizceye çevirmeleri istenir. Öğrencilerden biri metinde geçen bir sözcüğü anlamayarak sorar: "Hocam 'çehre' ne demek?". Öğretmen de yanıt verir: "It means *face* in English.". Daha sonra öğrencilerden okuma-anlama sorularına Türkçe olarak cevap vermeleri beklenir. Öğrencilere iki tür soru sorulur. İlki "Beş Şehir" adlı metindeki Konya şehrinin temel özellikleri nelerdir?", diğer soru ise öğrencilerin fikirlerinin sorulduğu türdendir. Öğrencilere "Sizce, Konya şehri yaşanacak ideal bir şehir midir?" sorusu yöneltilir. Sonra öğrencilerden metinde geçen ve aşına olmadıkları Türkçe sözcüklere İngilizce karşılıklar bulmaları ve alıştırmaları istenir⁵.

³ Demirel, Özcan (1987), *Yabancı Dil Öğretimi*, Usem Yayınları, Ankara, s. 30-31.

⁴ Güneş, Firdevs(2011), a.g.m., s. 127.

⁵ Yıldırım, Faruk; Tüfekçioğlu, Burak(2016), *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi (Kuramlar-Yöntemler-Beceriler-Uygulamalar)*, Pegem Yayınları, Ankara, s.53.

1.2.1.2. Doğrudan Yöntem:

Bu yöntem, dilbilgisi çeviri yöntemine karşı bir tepki olarak 1950'lerde ortaya çıkmış, dünya da ve Türkiye'de çok yaygın olarak kullanılmıştır⁶.

Düz yöntemi kullanan öğretmenlerin amacı; öğrencilere Türkçe nasıl iletişim kuracağını göstermektedir. Sınıf etkinliklerinde öğretmen yalnızca yönlendirici olmasına rağmen, öğrencinin rolü dil-bilgisi-çeviri yöntemine göre daha edildir⁷.

Bu yöntemi uygulayacak olan öğreticinin yalnızca öğrettiği dili bilmesi yeterlidir. Çünkü sınıfta yalnızca öğretilecek dil kullanılmaktadır. Sınıf içerisinde öğretilecek dil kullanılacağı için hedef kitlenin aynı dili konuşan bireylerden oluşması şart değildir⁸.

Bu yöntemin başarısı, görerek öğrenme ve örneklendirmeye ilgilidir. Söz gelimi "silmek" fiilini veren öğretmenin bunu tahtayı silerek izah etmesi, öğretimi %90 seviyesine çıkartır. Öğrenciler, bu somut örnekleri hem kolayca anlarlar hem de kendileri yeni örnekler vermede zorlanmazlar. Kelimeler sözlü ve yazılı olarak verileceği için telaffuzun üzerinde önemle durmak şarttır. Kelimeyi asla öğrencilerin anadiline çevirmez. Öğrenciler adeta gerçek bir durum içerisindeymiş gibi Türkçe konuşur. Dilbilgisi tümevarıma dayalı olarak verilir. Yani öğrencilere örnekler sunulur ve öğrenciler kuralı ya da genellemeyi örneklerden çıkarır.

Yabancı öğrencilerin kendi anadillerinde olmayan sesleri nasıl çıkaracağı çok önemlidir. Yabancılara Türkçenin öğretimi uygulamalarından ilk iki hafta seslerin üzerinde yeterince durulmalı, Türkçedeki ünlü-ünsüz uyumu çok iyi verilmelidir. Ünlü-ünsüz uyumlarına uymayan kelimelerin ya zamanla değişime uğradığı ya da Türkçe olmadığı, yabancı dillerin dilimize girdiği öğrenciye hissettirilmelidir⁹.

a) Dersler bir diyalogla ya da kısa bir fıkra anlatımıyla başlar.

b) Önce sözlü öğretim yapılır. Bu nedenle gramer ve yeni sözcükler sözel olarak öğretilir.

c) Sözcüklerin öğretimi, görsel araçlarla tanımlamalarla ya da pantomimle yapılır.

d) Dilbilgisi kuralları tümevarım yoluyla öğretilir.

⁶ Yıldırım, Faruk; Tüfekçioğlu, Burak(2016), a.g.e., s.31.

⁷ Yıldırım, Faruk; Tüfekçioğlu, Burak(2016), a.g.e.,s.32.

⁸ Güzel, Abdurrahman; Barın, Erol (2013), a.g.e., s. 185.

⁹ Güzel, Abdurrahman; Barın, Erol (2013), a.g.e., s.185-186.

- e)Türkçenin yoğun bir şekilde sınıf içerisinde kullanılmasına yer verilir.
- f)Sınıf içerisinde anadile ve çeviriye yer verilmez.
- g)Öğretmenin amaç dili çok iyi bilmesi ve konuşması istenir.
- h)Okuma parçaları hedef dili konuşan ülkenin kültür ve yaşamıyla ilgilidir.
- i)Öğretmen merkezli öğretim yapılmasına karşın öğrencilerin derse aktif katılımı istenir¹⁰.

Örnek ders uygulaması:

Yunus Emre Enstitüsü'nün yurtdışındaki bir şubesinde bulunan ve lisede öğrenim gören öğrenciler yabancı dil, Türkçe dersindedir. Öğretmen yanında bir Türkiye haritası ile birlikte sınıfa girer. Selamlaştıktan sonra haritayı tahtaya asarak öğrencilere döner. Elinde bir çubuk vardır. İşaret ederek söyler:

“Bakın arkadaşlar! Bu, Türkiye haritasıdır. Rusya, Türkiye'nin kuzeyindedir. İran, Türkiye'nin doğusundadır. Suriye güneyindedir. Batısında ise Yunanistan vardır.”. Daha sonra öğrenciler Türkiye'nin coğrafi konumu hakkındaki bir metni okurlar. Okuma metninde genel olarak komşu ülkeler, sıradağlar, denizler ve nehirler anlatılmaktadır. Okuma etkinliği bitince, öğretmen öğrencilere sorularının olup olmadığını sorar. Daha sonra öğretmen içerisinde okuma, anlama ve boşluk doldurma alıştırmalarının olduğu çalışma kâğıdını öğrencilere verir. Öğrenciler hem Türkçedeki yön adlarını hem de iyelik eklerini örnekler üzerinde çalışarak pekiştirir¹¹.

1.2.1.3. Okuma Yöntemi:

Dört temel dil becerisinden biri olan okuma becerisinin öne çıkarıldığı bu yöntem, okuma-anlamanın ne denli önemli olduğu vurgulamakla birlikte, dil eğitiminde söz varlığının da önemini de ortaya koymaktadır. İngiliz ve Amerikalı eğitimciler tarafından 1920'li yıllarda oluşturulan bu yöntem, dil öğretimini bilinçli olarak sınırlayan bir öğretim teorisidir. Okuma yönteminde kullanılan teknikler daha önceki yöntemlerde geliştirilen tekniklerden çok da farklı değildir. Dil-bilgisi-çeviri yönteminde olduğu gibi dil öğretiminde anadilin kullanımına bir yasak getirmemiştir. İkinci dil sunumu doğrudan yöntemden olduğu gibi sözeldir. Okuma yönteminde, telaffuz ve iç konuşma konusunda ustalık kazanmak okuma-

¹⁰ Demirel, Özcan (1987), a.g.e.,s.34.

¹¹ Yıldırım, Faruk; Tüfekçioğlu, Burak(2016), a.g.e.,s.53.

anlama çabalarına bir yardımcı olarak görülmektedir. Anadil okuma derslerinden alınan çeşitli teknikler okuma yöntemine uyarlanmıştır. Bu yöntemin dil öğrenimine kazandırdığı en olumlu şey, söz varlığını da dikkate alarak düzeylere uygun hikâye kitaplarının hazırlanmasıdır. Böylece, yabancı dil öğrenmek isteyen kendi kendilerine bu kitaplarla basitten zora doğru cümle kuruluşlarına alışmaktadırlar¹².

1.2.1.4. Sözel Yaklaşım, Durumsal Dil Öğretimi Yöntemi:

Bu yaklaşım 1930'lu yıllarla 1960'lı yıllar arasında geliştirilmiştir. Kelime öğretimi bu yaklaşımın en temel özelliklerinden biridir. Bir dil kursunun oluşturulmasında uygulanabilecek ilke ve aşamaların sistematik olarak ortaya konması bu yaklaşımın bir sonucudur. Sözel yaklaşım ve durumsal dil öğretimi anlayışı, yabancı dil öğretimi konusunda büyük bir etki yapacak olan kelime bilgisinin denetlenmesi prensibinin gelişmesine yol açmıştır.

a) Dil öğretimi konuşma dili ile başlar. Eğitim materyali yazılı olarak sunulmadan önce sözlü olarak sunulur.

b) Öğretim dili Türkçedir.

c) Yeni dil noktaları durumsal olarak tanıtılır ve çalışılır.

d) Kelime seçimi süreci, gerekli genel kelimelerin verilip verilmediğini teyit etmek için takip edilir.

e) Dil bilgisi öğeleri, basitten karmaşığa ilkesi takip edilerek derecelendirilir.

f) Yeterli kelime ve dilbilgisi alt yapısı oluştuğunda okuma ve yazmaya geçilir.

Durumsal dil öğretiminin temeli davranışçı yaklaşıma dayanmaktadır. Öğrenilen dil yapıları tekrar yoluyla içselleştirilir ve daha sonra bunlar beceri haline dönüştürülür¹³.

1.2.1.5. İşitsel-Dilsel Yöntem (Kulak-Dil Alışkanlığı Yöntemi):

Bu yöntem 1940'lı ve 50'li yıllarda ortaya çıkmış ve davranışçı psikologlarla, yapısalcı dilbilimcilerin görüşlerinin etkisi altında kalmıştır. Dilin doğal öğrenimi önce dinleme ile başlar daha sonra konuşma, okuma ve yazma

¹²Güzel, Abdurrahman; Barın, Erol (2013), a.g.e.,s.186-187.

¹³ Güzel, Abdurrahman; Barın, Erol (2013), a.g.e.,s.187-188.

sırasıyla oluşur. Bütün diller farklı ve kendi içinde bir bütündür. Bu yöntemin uygulamaya yansıyan ilkeleri şunlardır:

1. Dil, yazma değil konuşmadır.
2. Dil, bir dizi alışkanlıklar bütünüdür.
3. Dil hakkındaki düşünceler değil sadece dil öğretilir.
4. Bir dil, o dili anadili olarak konuşanların ne dedikleri olup bazılarının düşündükleri gibi ne söylemeleri gerektiği değildir.
5. Diller farklıdır¹⁴.

Bu yöntemin kullanım özellikleri şunlardır:

a)Yeni yapılar diyalog şeklinde sunulur ve bağlamda hiçbir değişiklik yapılmaz.

b)Yapılar sıraya konmuştur ve tek tek öğretilir.

c)Tekrar, taklit ve ezber önemlidir. Doğru cevap anında tekrarlanarak olumlu pekiştirilerek verilir.

d)Hemen hemen hiç dilbilgisi açıklaması yapılmaz, dilbilgisi tümevarım yoluyla öğretilir.

e)Doğal öğrenme sırası (dinleme, konuşma, okuma, yazma) izlenir. Ancak ağırlık ilk ikisindedir.

f)Öğrenilecek noktaların karşılaştırmalı analizlerle kalıcılığı sağlanır.

g)Daha çok teyp ve dil laboratuvarları kullanılır.

h)Öğretilecek dilin kültürel yapısı verilir ve dilin sürekli değişim içinde olduğu vurgulanır¹⁵.

Yöntemin sınırlılıkları ise şunlardır:

a)Bu yöntemin her yaştaki öğrenci kitlesi için değildir.

b)Sürekli kitapla eğitim gören öğrenciler sadece kulak yoluyla elde ettikleri bilgileri hatırlamada güçlük çekeceklerdir.

c)Sürekli bu yöntemin kullanılması uzun vadede tekniklerin etkisinin ve öğrenci ilgisinin azalması sonucunu verebilir¹⁶.

Örnek ders uygulaması:

¹⁴ Demirel, Özcan (1987), a.g.e.,s.34-36.

¹⁵ Demirel, Özcan (1987), a.g.e.,s.38-39.

¹⁶Güzel, Abdurrahman; Barın, Erol (2013), a.g.e.,s. 191.

Öğretmen sınıfta üzerinde diyalog yazılı bir kartla gelir. Diyalog tahtaya yazılır. Ortaokul düzeyinde Türkçe öğrenen yabancı öğrencilere, ezbere tekrar edecekleri diyalogu öğretmen tamamen Türkçe konuşarak kendisi canlandırmaya başlar. Öğretmen, özellikle cümlelerin anlaşılır olması ve doğru telaffuz edilebilmesi için tonlama ve vurgulara dikkat ederek diyalogu önce kendisi okur. Öğretmen daha sonra öğrencilerden tüm diyalogu kendisiyle birlikte sesli tekrar yapmalarını ister. Her seferinde farklı bir yer ismi söylenerek sesli tekrar yapılır. Daha sonra zincirleme tekrar alıştırmalar ile her öğrenci sıra ile birbirine benzer sorular sorar. Sonra kişiye kadar bu böyle devam eder. Öğretmen rastgele iki kişiden diyalog yapmalarını ister. Burada anahtar sözcükler devreye girer. Öğretmen “banka” yerine “okul”, ”sinema” gibi anahtar sözcükler verir ve öğrencilerin aynı diyalogu değiştirerek söylemelerini ister. Son olarak özneler ‘sen’ yerine ‘siz’ ve ‘onlar’ öznesi ile değiştirilir. Sınıf içi ortam, öğrencilerin yaş grubu ve ilgi alanlarına göre öğretmen diyalogların farklı uyarlamalarla değiştirilerek söylenmesini sağlar¹⁷.

1.2.1.6. İşitsel-Görsel Yöntem:

Bu yöntem 1950’li yıllarda ortaya çıkmıştır.

Türkçedeki yapılar ve yeni kelimeler diyaloglar yoluyla öğretilir. Derse başlama, ders metinleri, kalıplar her zaman bir diyalogla başlar. Önce öğretilen dilin yapısını gösterebilecek tümceler öğretilir. Sonra bunların alıştırmaları yapılır. Böylece yabancı dili konuşurken anadildeki hıza erişilmeye çalışılır. Gerekteğinde öğrencinin anadilinde açıklama yapılabilir. Dilbilgisi kurallarını alıştırmalar yoluyla öğretilir ve öğretmek için basit, yapay tümceler kurulur. Kurallarla ilgili herhangi bir açıklamaya da yer verilmez. Her dilin kendi yapısından kaynaklanan farklılıkları ve zorlukları vardır. Bunlar saptanarak zorluklarını kolaylaştırıcı alıştırmalar ve uygulamalara yer verilir. Anadili doğal öğrenme sırası olan dinleme, konuşma, okuma, yazma, becerilerini geliştirmeye yönelik bir sıra izlenir. Sözcük öğretimi günlük dilde kullanılan kelimelerle sınırlandırılmıştır ve her sözcük bağlam içerisinde öğretilir. Diyaloglar öğretilirken anadili ile bazı açıklamalar yapılır. Ancak, bu açıklamalar yapılırken fazla ince ayrıntıya inilmeden, sadece diyalogun anlamını açıklayacak biçimde çevirisi verilir. Dinleme araçlarından

¹⁷ Yıldırım, Faruk; Tüfekçioğlu, Burak(2016), a.g.e.,s.59.

sıklıkla yararlanılır. Eğitim ortamı olarak sınıf yerine daha çok dil laboratuvarları tercih edilir. Toplumun konuştuğu güncel dil kültürünü yansıtacak bir biçimde öğretilir. Metin ve diyalog seçimleri de bu doğrultuda yapılır¹⁸.

Görme ve işitmeye dayanan bu yöntem, doğrudan yöntemdeki yazılı metinler yerine görsel açıdan insanı güdüleyen ve yabancı dili öğrenmekte insana cesaret aşılayan filmler ve duysal açıdan da bunu tamamlayan kasetleri getirmiştir. Böylece, dil öğretiminde teknolojinin yer alması gündeme gelmiştir. Bu yöntem de işitsel-dilsel yöntem gibi insan psikolojisine dayanmaktadır¹⁹.

1.2.1.7. Doğal Yaklaşım Yöntem:

Bu yöntemde, anadili öğretimiyle yabancı dil öğretiminin benzer olduğu savunulur. Bu yöntem yabancı dil öğrenmeye başlayanlar için ideal bir yöntemdir. Çünkü yöntemin en önemli amacı temel iletişim becerilerini geliştirmektir. Doğal yöntem, yabancı dil öğrencilerine başından itibaren yalnızca öğretmenin anadili olan Türkçeyi kullanarak, sürekli konuşma yoluyla iletişim kurmak ve bu etkileşimi birbirleriyle bir metin oluşturmasına bağlantılı ama dilbilgisi açıklaması yapılmaksızın anlaşılabilir ölçüde yalın bir cümle dizisiyle gerçekleştirme biçiminde tanımlanabilir. Bu yöntem, dil-bilgisi-çeviri yönteminin tercih ettiği klasik metinlerde kullanılan dilin yerine yaşayan dilin, yazı dilinin yerine konuşma dilinin öğretimini öngörür. Başlangıçta dinleme ve konuşma eğitimine önem verilir. Telaffuz, dil bilgisi ve çeviriye yer verilmediği gibi okuma ve yazma çalışmalarına da daha sonraları yer verilir. Konuşma becerisi, diyaloglar ezberletilerek geliştirilmeye çalışılır²⁰.

a)Öğretmen aktiftir. Konuşma dili esas alınmıştır. Doğru telaffuz için ses eğitimi çalışmalarına önem verilir.

b)Konuşmalar beden dili vasıtasıyla kavratılmaya çalışılır. Zaruret hallerinde anadil kullanılır. Çeviriden kaçınılmalıdır.

c)Öğretilen kelimeler metinlerde tekrar edilir ve bu yolla kelimelerin anlam genişliği öğrenci tarafından kavranır. Dilde sık kullanılan ve genellikle orta zorluktaki sözcüklerin öğretimi yapılır.

¹⁸Memiş, Muhammet Raşit; Erdem, Mehmet Dursun (2013), “Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Yöntemler, Kullanım Özellikleri ve Eleştiriler”, *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 8-9, Summer, Ankara, s. 303-304.

¹⁹Güzel, Abdurrahman; Barın, Erol (2013), a.g.e., s.193.

²⁰ Güzel, Abdurrahman; Barın, Erol (2013), a.g.e.,s.193-194.

d)Öğrenciler dili yazılı olarak görmeden önce duymalıdır.

e)Telaffuz taklit yoluyla geliştirilir. Öğrenci duyulanı anlamasa dahi taklit eder.

f)Dil bilgisi kuralları, öğrenciler dil bilgisi kurallarını içerik içinde inceledikten sonra öğretilmelidir. Yani dil bilgisi tümevarım yoluyla öğretilmelidir²¹.

Bu yöntemin temelini oluşturan yabancı dilin de anadili gibi öğrenildiği, yaşı ve eğitim düzeyleri ne olursa olsun, herkesin dili aynı şekilde öğrendiğini görüşüyle hataya düşülmüştür.

Doğal yöntemle yabancı dil öğrenen öğrenciler özellikle günlük dili konuşmakta ve öğrendikleri sözcükleri doğru telaffuz etmekte başarılı olmalarına rağmen okuma ve yazma becerileri yönünden yetersiz kalmaktadır. Sözcük öğretimi günlük hayat ve güncel dil çerçevesinde olduğu için, konuşma dilinin dışına çıkıldığında öğrenci zorlanmaktadır. Sözlüğe başvurmadan kelimelerin anlamını çıkarma anlayışının her durumda doğru sonuç vermesi mümkün olmadığından, öğrenciler zaman zaman dili yanlış bir biçimde kullanmaktadır. Bu yöntemde öğretmenlerin Türkçenin anadili konuşucusu olması istenmektedir²².

1.2.1.8. Bilişsel Yöntem:

Bu yöntem 1960'lı yıllarda John Carroll ve uygulamalı dilbilimci Kenneth Chastain tarafından geliştirilmiştir. Genel itibariyle davranışsal dil öğretimine bir tepkidir. Dilin bir alışkanlık ürünü değil, yaratıcı bir süreç olduğunu savunur. Diğer yöntemlerden ayıran özelliği yabancı dildeki yeni bilgilerin depolanması ve eski bilgilerin yeni anlamlar ve bağlamlar kazanmasıdır. Anlamlı öğrenme olabilmesi için yeni bir öğrenmenin daha önce öğrenilmişlerle bütünleşmesi gerekir.

a)Dil üretimsel ve iletişimsel sistemlerin bütünüdür.

b)Ezbere dayalı mekanik bir öğrenme yerine anlamlı öğrenmeye önem verilmelidir.

c)Dilbilgisi kuralları tümevarım ve tümdengelim yoluyla öğretilmelidir.

d)Dilbilgisi kurallar ruhsalimsel açıdan gerçektir ve öğretilmelidir.

²¹Güzel, Abdurrahman; Barn, Erol (2013), a.g.e.,s.194.

²²Memiş, Muhammet Raşit; Erdem, Mehmet Dursun (2013), a.g.m., s. 303.

e)Dört temel dil becerisi bireyin dili yaratıcı biçimde öğrenip kullanabilmesi için aynı derecede önemsenmelidir.

Dil öğretim programı Türkçenin dilbilgisi kuralları etrafında anlamlı bir şekilde hazırlanır. Grup çalışmalarının yanında bireysel aktivitelere yer verilir. Dilbilgisi kurallarının öğretiminde tümevarım ve tümdengelim kullanılır ve kurallar anadilde yapılan karşılaştırma ve açıklamalarla öğretilir. Ezber ile mekanik öğrenme yerine aktif hafıza oluşturan teknikler ve taklit aracılığıyla öğretim gerçekleştirilir. Dört temel beceri de eşit oranda önemsenir ve bunun yanında telaffuz öğretim yapılır. Öğrencinin yaptığı yanlışların hafızaya yer edinmesinin önüne geçmek gerekçesiyle, hatalar öğrencinin motivasyonunu kırmayacak biçimde hemen düzeltilir. Alıştırmalar ve pekiştirme uygulamalarında oyunlara da yer verilir. Öğrenci merkezli, öğretim yapılır ve öğretmen yönlendirici konumunda olur.

Bu yöntemin dil öğretiminin başlarında gayet yararlı olan ezber tekniğine yeterince önem vermemesi bir eksi olarak göze çarpmaktadır. Bilişsel yöntemin öğrenciden beklediğinin aksine, dil öğrenimine yeni başlayan biri öğrendiği dilin bütün kurallarını hemen anlamlı bir biçimde kavrayamaz. Bu kurallar ve bazı cümle kalıpları öğretimin başlangıçta ezberletilerek, daha sonra anlamlı bir hale getirilebilir²³.

1.2.1.9. İletişimsel Dil Öğretim Yöntemi:

1970'li yıllarda ortaya çıkan iletişimci yaklaşım, toplumbilim, ruh bilim ve edimbilim çalışmalarıyla dilbilim ilkelerinin bir araya gelmesinin sonucudur. Dil, iletişimin temelidir. Dil öğretiminde sadece yapıların edinilmesi yerine, iletişimsel yeterlik üzerinde durma ihtiyacı bu yaklaşımı ortaya çıkarmıştır²⁴.

Bu yöntem bilişsel yöntemin eksik kalan yönlerine bir eleştiri olarak ortaya atılmıştır. Bilişsel yöntemin odak noktası, konuşan kişinin sahip olduğu, o kişinin bir dilde dilbilgisi yönünden doğru tümceler üretmesini sağlayan soyut yetenekleri karakterize etmektedir. İletişimsel yöntem ise bu tür bir görüşün doğallıktan uzak olduğu, dilin iletişim ve kültürü birleştiren daha genel bir teorinin parçası olarak görülmesi gerektiği görüşünü savunmaktadır. Dilin iletişim olduğu teorisinden yola çıkan bu yöntemde, hedeflenen iletişim yetisinin

²³Memiş, Muhammet Raşit; Erdem, Mehmet Dursun (2013), a.g.m., s. 305-306.

²⁴ Güzel, Abdurrahman; Barın, Erol (2013), a.g.e.,s.198.

geliştirilmesidir. Bu yetiyi kazanan öğrenci, dili kullanabilmek için hem bilgi hem de yetenek sahibi olur²⁵.

a)Öğrenci için anlamlı olan sözlü ve yazılı iletişim etkinliklerine ağırlık verilir.

b)Öğretim öğrenci merkezlidir.

c)Öğretim etkinlikleri daha çok karşılıklı diyalog, grup çalışması, benzetim, problem çözme ve eğitsel oyunlarla öğrenime dayanır.

d)Amaç dilde yazılmış ve günlük iletişimde kullanılan özgün materyaller öğretim için kullanılır.

e)Öğretmenin hem anadilde hem de Türkçede yeterli olması istenir.

f)Öğretmenin rolü, öğrencilere amaçlarına uygun bir şekilde iletişim kurmalarına yardımcı olmaktadır²⁶.

Örnek ders uygulaması:

Avrupa'nın çeşitli ülkelerinden Türkiye'ye gelen üniversite öğrencileri TÖMER'de ileri düzeyde Türkçe öğrenmektedir. Öğretmen, bir Türk gazetesinden alınmış o yılki Avrupa kupasını kimin alabileceğine dair tahminlerin bulunduğu bir okuma metnini öğrencilere verir. Öğrencilerden metni dikkatlice okuyarak içinde tahmin anlamı içeren cümlelerin altını çizmelerini ister.

Daha sonra öğrencilere tahtaya yazılan bu cümleler üzerinden kupa ile ilgili kendi tahminleri sorulur. Öğrencilerden biri "Bence İtalya alır." derken diğer bir öğrenci "Hayır İngiltere çok iyi oynuyor bence İngilizler alır." şeklinde karşılıklı görüş bildirir.

Sonraki aşamada öğrenciler bahçedeki futbol sahasına çıkarlar. Herkesten spor kıyafetlerini giymelerini istenir. Sahanın bir kalesinde büyük harflerle "Evet" diğerinde ise "Hayır" diye yazmaktadır. Öğrencilerden söylenen gelecek tahminleri kendileri için geçerli ise "Evet" kalesine; tersi olduğunda da "Hayır" kalesine gitmeleri istenir. Öğretmen yüksek sesle okur.

- İki yıl içinde evlenirim.

- Bu yaz Avrupa kupası final maçına gidebilirim.

- Gelecekte kamyon şoförü olabilirim.

²⁵Memiş, Muhammet Raşit; Erdem, Mehmet Dursun (2013), a.g.m.,s. 306.

²⁶ Demirel, Özcan (1987), a.g.e.,s.43.

Daha sonra öğrencilerden de benzeri cümleleri üretmeleri istenir. Sonra söyledikleri bu cümleleri kendilerine göre "çünkü" ile başlayan anlamlı cümlelerle tamamlamaları istenir²⁷.

1.2.1.10. Seçmecî Yöntem:

Seçmecî yöntem, her yöntemin iyi taraflarının alınıp kullanılabilmesine dayanmaktadır. Bu da öğretmenin şimdiye kadar uygulanmış bütün yöntemlerden haberdar olmasını gerektirir. Kullanılacak yöntemler, ihtiyaca ve amaca göre uygunluğuna göre belirlenir. Öğrenme seviyesi öğrencilerin yaşları ve sayıları gibi bir takım farklılıklar göz önüne alındığında dil öğretiminde her zaman bir metodu uygulamanın mantıklı bir gerekçesi yoktur. İşte bu sebeple de, dil öğretim yöntemlerini birbirinden kesin çizgilerle ayırarak yalnızca bir yönetime bağlı kalmak doğru değildir.

a) Dil öğretimi anlamlı ve gerçek hayata dönük olmalıdır.

b) Çeviri özel bir dil becerisidir ve başlangıç düzeyindeki öğrenciler için bir öğrenme yöntemi olarak uygun bir yaklaşım değildir. Başlangıçta yararlı gibi görünse de uzun dönemde olumsuz etkilerden kurtulmak güç olmaktadır.

c) Dil öğretimi amaç dille yapılmalıdır. Gerektiğinde anadiline yer verilebilir.

d) Mekanik tekrarlara ve yer değiştirme alıştırmalarına çok zaman ayırmamalı, anlamlı ve iletişime dönük alıştırmalara daha çok yer verilmelidir.

e) Sözcük öğrenmeye erken başlamalı, her sözcük mümkünse anlamlı cümleler içinde kullanılmalıdır.

f) Okuma ve yazma becerilerinin kazandırılması geciktirilmemeli, öğrenci hazır olduğunda verilmelidir.

g) Bir seferde tek bir yapı sunulmalı, öğretilen yapı tam öğretilmeden diğer bir yapıya geçilmemelidir.

h) Herhangi bir ders ya da program uygulamasında ilk adım, öğrenme gereksinmesinin ne olduğunu belirlemek olmalıdır.

ı) İletişim yeterliliğini kazanmada doğruluk ve kullanılabilirlik önemli ölçülerdendir ve dil öğreniminde sözel olmayan iletişim, jest ve mimikler, ses tonu, vurgu, kültürel tavırlar gibi hususlar dikkate alınmalıdır.

²⁷ Yıldırım, Faruk; Tüfekçioğlu, Burak(2016), a.g.e.,s.67.

i) Dil öğrenimi öğrenci istemedikçe ve yeterli olmadıkça gerçekleşemez. Öğrencinin güdülenme düzeyi öğrencinin başarısını etkileyecektir. Bu nedenle güdülenme ile öğrenme arasında doğrusal bir ilişkinin olduğu unutulmamalıdır.

j) Öğretim etkinlikleri basitten karmaşığa, somuttan soyuta, bilinenden bilinmeyene doğru olmalıdır.

k) Sınıf içinde bireysel farklılıklar olduğu unutulmamalıdır. Dolayısıyla, bu yöntemle öğrenci dili sıkılmadan, her türlü teknikten yararlanarak öğrenebilecektir²⁸.

1.2.1.11. Toplu Fiziksel Tepki Yöntemi:

Bu yöntemin genel amacı, yabancı dil öğrenenlere temel düzeyde sözel yeterliliği kazanmaktır. Bunun içinde en önemli şey konuşmayı öğretmektir. Bu yöntem de öğretmen çok etkindir ve dil öğretiminde doğrudan bir rol oynar²⁹.

a) Anlama becerileri üretim becerilerine göre önceliklidir. Konuşma becerisinin geliştirilmesi anlama becerileri yerleşene kadar ertelenir.

b) Öğretimin başlangıcında bir takım komutlar öğretilir ve uygulamalar bu doğrultuda gerçekleştirilir.

c) Dilbilgisi yapılarının öğretimi önemsenir. Kelimeler teker teker veya gruplar halinde konuların içerisinde öğretilir.

d) Tüm fiziksel tepki yöntemine son zamanlarda hikâye anlatımlı öğretim tekniği de eklenmiştir. Hikâyeler dinlendikten sonra, öğrenciler tarafından oyun biçiminde canlandırılır.

e) Yöntemde öğretmen yönetmen, öğrenciler oyuncu gibi görülür ve dersler bu doğrultuda işlenir.

f) Bu yöntemde ders işlerken yeni başlayanlar için öğretim materyali kullanılmaz. Sınıf etkinlikleri için öğretmenin hareketleri, mimikleri ve sesi yeterli olarak görülür. Daha sonra öğretmen sınıf içindeki nesnelere kullanır.

g) Öğretimin başında açıklamalarda anadil kullanılır, dersler ilerledikçe bu en aza indirilir.

h) Vücut dili, jestler ve mimikler aktif olarak kullanılır ve önemsenir.

²⁸ Güzel, Abdurrahman; Barın, Erol (2013), a.g.e., s.203-204.

²⁹ Güzel, Abdurrahman; Barın, Erol (2013), a.g.e., s. 205.

1)Öğrenci uygulamalar esnasında yanlış yaptığında, öğretmen söz konusu komutu tekrarlar ve kendisi doğrusunu gösterir. Yani hatalar anında fakat öğrencinin motivasyonunu bozmayacak bir şekilde düzeltilir.

Öğretimin yalnızca komutlar ve tepkilere dayandırılması, dersleri monoton hale getirdiği için öğrencilerin motivasyonunu olumsuz etkilenmektedir. Dilin komutlarla öğretilbilecek kısmı sınırlı olduğundan dilin soyut yapıları öğretilmemektedir. Bu yöntemde dil öğrenecek bireylerin karakter özellikleri olarak dışa dönüklük, girişkenlik ve aktiflik vasıflarına sahip olmaları gerekmektedir. Bu niteliklere sahip olmayan öğrenciler Türkçenin öğreniminde başarısız olurlar. Dersler sürekli emir kipinin kullanılması da dilin kaba bir biçimde öğretilmesine ve estetik tarafından eksik kalmasına yol açmaktadır. Yöntemin başlıca özelliği olan tekrar da derslerin sıkıcı geçmesine ve zaman kaybına sebep olmaktadır³⁰.

Örnek ders uygulaması:

Yabancı dil olarak Türkçe öğretilen bir sınıfta öğrenciler, Arap asıllı 10-12 yaşlarında çocuklardır. Arapça bilen öğretmen sınıfa girer, öğrenciler ayağa kalkar ve topluca Türkçe olarak selamlaşırlar. Öğretmen öğrencilere tıpkı anadillerinde oynadıkları fiziksel oyunlarda olduğu gibi talimatlar vereceğini ve öğrencilerin bu Türkçe talimatları yapmalarını ister. Sınıfta önden kenardaki 5 öğrenciyi seçerek önce onlar üzerinde gösterir. Öğrencilere “Otur!” derken el hareketleriyle oturmalarını işaret eder. Sonra “Kalk!” der. Birkaç kez “Otur-kalk” çalışması yapıldıktan sonra öğretmen bir oyun oynayacaklarını bu oyunun isminin de “Yakup diyor ki” olduğunu söyler. Eğer “Yakup diyor ki” ifadesini kullanırsa dediği hareketleri yapmalarını, söylemeden yaparlarsa oyundan eleneceklerini Arapça olarak açıklar. Daha sonra beş adet fiili “Oku, dinle, yaz, aç, kapat” beden diliyle ve topluca sesli tekrar ettirerek anlamalarını sağlar. Ardından oyun başlar ve öğrenciler gruplar halinde bu beş fiili, bu oyun aracılığı ile eğlenceli bir şekilde yaparak öğrenirler³¹.

³⁰Memiş, Muhammet Raşit; Erdem, Mehmet Dursun (2013), a.g.m.,s.312-313.

³¹ Yıldırım, Faruk; Tüfekçioğlu, Burak(2016), a.g.e.,s.63.

1.2.1.12. Sessiz Yol Yöntemi:

Bu yöntemde öğretmen sınıfta mümkün olduğu kadar sessiz olmalı ve öğrenciler olabildiğince dil becerileriyle ilgili bir şeyler üretmelidir.

Öğrenciler dili kendilerini -düşünce, duygu ve tutumları- ifade etmek amacıyla kullanabiliyor olmalıdır. Bunun içinde öğretmenden bağımsız olarak kendilerine ait doğruluk ölçütleri geliştirilmelidir. Öğrencilerin bunu yapabilmeleri kendilerine güvenlerine bağlıdır. Bu sebeple öğretmen onlara öğrenmelerini geliştirmede kesinlikle yardımcı olacak olanı sunmalıdır. Öğretmen bir teknisyen ya da mühendistir³².

a) Dil öğretiminde renkli tablolar ve renkli çubuklar kullanılır. Öğretimin başında öğrencilere çubuklar, çubukların renkleri ve işlevleri anlatılır.

b) Bu yöntemin 'fidel' ismiyle anılan tabloları öğretilen dilin yapısına uygun olarak hazırlanır. Simgeler telaffuz özelliklerine göre renklerle kodlanır. Dersler anadilde aynı biçimde kodlanmış telaffuz tablolarının kullanımıyla başlar.

c) Dilin sık kullanılan kelimeleri öğretimi önceliklidir. Öğretmen bir kelimeyi seslendirir, sonrasında öğrencilerden bu kelimeyi oluşturan simgeleri tahmin etmelerini ister.

d) Öğretime yardımcı materyal kullanımı önemlidir ve her zaman öğretim ortamında hazır bulundurulur. Bu materyaller şunlardır: Renkli emir verme çubukları, kelime listeleri, duvar panoları, çizimleri, plak, bant, resim, slayt, film, ders içi görev kâğıtları ve okuma kitapları vb. gibi.

e) Yalnızca çok zorlu hallerde öğrenciye yardım edilir. Öğrenci hata yapsa bile daha fazla alıştırmaya yapması istenir, doğrudan hataları düzeltme yoluna gidilmez. Ev ödevi verilmesi tavsiye edilmez.

Öğretim araç ve uygulamaların alışılmışın dışında ve özel olması, yöntemin uygulayan öğretmenlerin özel olarak yetişmiş olması gerekir. Bu nitelikteki öğretmenleri yaygın biçimde her zaman bulmak mümkün değildir. Bu yöntem oluşturduğu öğretim ortamı ve uygulamalarının sonucu olarak öğrencileri dilin kültüründen, toplumsal ilişki ve iletişimden yoksun bırakmamaktadır. Sessizlik yöntemi, çağdaş dil öğretimin ilkelerinden bireysel farklılık dikkate alma prensibini göz ardı ettiği için özel amaçlı dil öğrenim hedeflerini gerçekleştirmede başarılı olamamaktadır. Öğrenciler gerçek dil materyalleri, ortamları,

³²Güzel, Abdurrahman; Barın, Erol (2013), a.g.e., s.206-207.

uygulamaları ve iletişim araçları ile karşılaşmadıkları için dili iletişim kurma aracı olarak kullanmaları zorlaşmaktadır. Bu yöntemin en çok eleştiri alan yönü de konuşma becerisini yöntem ilkesi olarak göz ardı etmesidir³³.

1.2.1.13. Topluluk ile Dil Öğretimi Yöntemi (Danışarak Öğrenme Yöntemi):

Bu yöntem Amerikalı psikiyatrist Carren tarafından geliştirilmiştir. Charles Curran ve arkadaşları grupta terapi tekniği izlemişler ve Curran, psikiyatristin seanslarda izlediği yaklaşım gibi yabancı dil öğretiminde de benzer bir uygulamanın etkili olacağı varsayımından yola çıkarak ikinci dil öğrenirken bireylerin hata yapma korkusu ve iç kaygı yüzünden kendilerini iyi ifade edemediklerini gözlemiştir. Curran, bu korku ve kaygıları yenebilmek için sadece öğretmenlerin değil öğrencilerinde bazı sorumluluklarının olması gerektiğini vurgulamıştır. Sorumluluğun paylaşılmasıyla ikinci dil öğreniminin daha da kolaylaşacağı savunulmuştur. Bu yöntemdeki öğrenme ve öğretme teknikleri şöyledir: *Çeviri, Grup Çalışması, Kayıt, Kâğıda Dökme, Analiz, Düşünme ve Gözlem, Dinleme, Serbest Konuşma*.

Bu yöntem genellikle sözel iletişim ve sözel etkileşim becerisinin öğretilmesi ve geliştirilmesinde kullanılsa da yazma becerisinin öğretilmesinde de kullanılmaktadır. Bu yöntemde işleyiş ders kitaplarına göre değil konuların belirlenmesine ve o konuların öncelikle sözlü daha sonra da yazılı ifade edilmesine dayalıdır. Burada öğrencilerin kendilerini güvende hissetmeleri esastır³⁴.

1.2.1.14. Telkin Yöntemi:

Bulgar psikiyatrist Lazarov tarafından geliştirilen bu yöntem, sınıf içi iletişimin rahat bir ortamda yapılmasını öngörür. Bu yüzden, bu yöntemde sınıf düzeni iletişimi rahat gerçekleştirecek biçimde olmalıdır. Ders araç gereci olarak da müziğe önem verilir.

Sınıf, çok rahat bir oturma odası biçiminde düzenlenir. Sınıfta yerler halı ile döşelidir. Öğrenciler sıra yerine rahat koltuklarda oturup loş ışık altında

³³Memiş, Muhammet Raşit; Erdem, Mehmet Dursun (2013), a.g.m.,s.311.

³⁴Güzel, Abdurrahman; Barın, Erol (2013), a.g.e.,s.208.

derinden gelen müzik eşliğinde dersleri yapmaktadır. İletişimin rahat ve sıcak bir ortamda kurulabilmesi için her türlü çevre düzenlemesi yapılmaktadır.

Telkin yöntemini kullanan öğretmenler, öğrencilerinin yabancı dili günlük iletişimde kullanmalarını sağlayarak dil öğrenme sürecini hızlandırmayı amaçlamaktadırlar. Bunu yapabilmek içinde öğrencilerin zihin güçleri ile bağlantı kurulmalıdır. Telkin kullanılarak öğrencilerin öğrenme ortamına getirdikleri psikolojik engeller kaldırılmalıdır. Beynin bilinç ötesi kısmı harekete geçirilmelidir.

Telkin yöntemi akla veya bilince dayalı olmayan etkiler, denetime alıp öğrenimi sağlayacak şekilde yeniden yönlendirmeyi amaçlar. Bu yöntemin en çekici özellikleri sınıfın dekorasyonu, mobilyası ve düzenlemesi, müzik kullanımı ve öğretmenin otoriter tutumudur.

Telkin yolu ile öğrenme çok iddialı bir yöntemdir. Bu yöntemin bir özelliği de dil yeteneği olup olmadığına bakılmaksızın herkesin başarı göstereceği iddiasındadır. Bu yöntem ileri düzeyde konuşma yeterliliğini çabucak edindirmeyi amaçlar.

Kısacası bu yöntem, kişide kendine güven ve doğal olarak davranarak öğrendiklerini kendini kasmadan sunabilme alışkanlığını kazandırabilmektedir. Endişe ve gerginliğin olmadığı bir ortamda Türkçeye karşı setler oluşturma azalır ve öğrenenin dikkati son derece artar³⁵.

---

³⁵ Güzel, Abdurrahman; Barın, Erol (2013), a.g.e., s. 210.

1.3. İNGİLİZCE ÖĞRETİMİ İLE TÜRKÇE ÖĞRETİMİNİN BİRLİKTE DEĞERLENDİRİLMESİ

İngilizce öğretiminde kullanılan *Dil bilgisi-çeviri yöntemi* (Grammar-Translation Method); *Doğrudan Yöntem* (Direct Method); *İşitsel-Dilsel Yöntem* (The Audio-Lingual Method); *Sessiz Yol Yöntemi* (The Silent Way); *Çevresel Öğrenme* (Desuggestopedia); *Topluluk Odaklı Dil Öğrenimi* (Community Language Learning); *Bütüncül Fiziksel Tepki Yöntemi* (Total Physical Response); *İletişimsel Dil öğretimi* (Communicative Language Teaching); *İçerik Temelli Öğretim, Görev Temelli Öğretim, Katılımcı Yaklaşım* (Content-Based, Task-Based, Participatory Approaches); *Eğitim Stratejisi Öğrenme, İşbirlikçi Öğrenme, Çoklu Zeka* (Learning Strategy Training, Cooperative Learning And Multiple Intelligences) yöntem ve teknikleri bugünün dil öğretiminde kullanılan yöntem ve teknikleridir.

Bu yöntem ve teknikler diğer dillerinin öğretiminde kullanılmakla birlikte Türkçenin öğretiminde de kullanılan yöntem ve tekniklerdir.

Dili öğrenmenin yollarından birisi olan çeviri de bireyin yazı dilinden hareketle o dilin öncelikle yazı dilini öğrenmesi ve dolayısıyla da genel dil öğrenimine katkı sağlaması hedeflenmektedir. Bu yöntem ile dilin yapılarının öğretimi de ana dilinden hareketle sağlanmış olmaktadır.

İngilizce öğretiminde kullanılan öğretmen-öğrenci iletişimi merkezli çeviri yönteminde öğrencilerin İngilizce kuralları ve kelime dağarcığını ana dillerindeki kullanımlarıyla ve boşluk doldurma testleriyle öğretilir.

Edebi Bir Metnin Çevirisi (Translation of a Literary Passage); *Okuduğunu Anlama Soruları* (Reading Comprehension Questions); *Zıt Anlam/Eş Anlam* (Antonyms/Synonyms); *Kökteş Kelimeler* (Cognates); *Boşluk Doldurma* (Fill-in-the Blanks); *Ezberleme* (Memorisation); *Kelimeleri Cümlede Kullanma* (Use Words in Sentences); *Kompozisyon* (Composition); *Tümdengelim Kuralı* (Deductive Application of Rule) teknikleriyle dil bilgisi-çeviri yöntemi uygulanarak sözcük bilgisi, cümle bilgisi gibi dil bilgisi kuralları genel hatlarıyla uygulanarak öğretilmektedir. Öğrencinin gelişimini test etmek için çeviri önemli bir yöntemdir.

Türkçe öğretiminde de önceleri sıkça kullanılan *dil bilgisi-çeviri yönteminde* dil öğretimi çalışmaları ezber, taklit ve tekrar yoluyla gerçekleştirilmesi öğrencilerin öğretimden sıkılmasını ve derslerin tek düze

yürütülmesini ortaya çıkarmıştır. Türkçe öğretiminde zamanla kullanım alanı daralan bu yöntem yerini *doğrudan öğretim yöntemine* bırakmıştır.

Doğrudan öğretim yöntemi tümevarım öğretimi ile yapılır. Öğrenme doğal yolla oluşur. İngilizce öğretiminde sanat, edebiyat başta olmak üzere yaşam tarzı, giyim-kuşam, gelenek-görenek, günlük alışkanlık, tarih, coğrafya, mutfak kültürü gibi unsurlar da dikkate alınarak günlük hayatında kullanabileceği hedefli konuşma dili olarak öğretilmektedir.

Öğretmen-öğrenci veya öğrenci-öğrenci iletişimi ile uygulanan bu yöntemde kelimeler, resimler, gerçek nesnelere, alıştırmalar ve örnek cümleler kullanılarak İngilizce öğretilmektedir. Ayrıca bu yöntem uygulanırken ana dilin kullanılmasına izin verilmemektedir.

Yüksek Sesle Okuma (Reading Aloud); *Soru ve Cevap Alıştırmaları* (Question and Answer Exercises); *Öğrencinin Kendi Kendini Düzeltmesi* (Getting Students to Self-correct); *Konuşma Pratiği* (Conversation Practice); *Boşluk Doldurma Alıştırmaları* (Fill-in-the-Blank Exercise); *Yazdırma* (Dictation); *Harita Çizme* (Map Drawing); *Paragraf Yazdırma* (Paragraph Writing) gibi tekniklerin kullanımıyla uygulanan *doğrudan öğretim yönteminde* öğretmen yönlendirmesi ve organizasyonu öğrenci daha çok yazma, okuma, konuşma pratiği kazanarak İngilizce öğrenmektedir.

1950 sonrası dil öğretiminde yaygın kullanılan bu yöntem Türkçenin öğretiminde de sıkça başvurulan öğretim yöntemidir. Türkçe öğretim merkezlerinde doğrudan öğretim yöntemi ile Türkçe, öğrencilere hedef dilden örneklerle ve görsel tekniklerin, soru-cevap ve karşılaştırma tekniklerinin de yardımıyla öğretilmektedir. Bu yöntem Türkçe öğretiminde başarılı sonuçlar verdiği tespit edilebilmektedir.

İşitsel-dilsel öğretim yöntemi ile İngilizce, uyarıcı ve pekiştireç kanallarıyla örnek çözümler kullanılarak öğretilmektedir. Yani bu yöntemde açıkça dilbilgisi kuralları vermek yerine bu kurallar örneklerden çıkarılır. Dil iletişim temelli bir yöntem olduğu için telaffuz da önemlidir. Bu yöntemde İngilizce konuşan halkın yani İngiliz kültürünün öğretimi merkezlidir. Kültür diyalogları içinde sunulur. Bu yöntemde öğretmenin rolü önemlidir öyle ki öğrencilerin davranışlarını kontrol eder ve onları yönetir.

Ana dil kesinlikle kullanılmaz çünkü bu öğrencinin dilbilgisi kurallarını karıştırmasına ve yanlış kullanım alışkanlığı edinmesine sebep olur. Amaç öğrencilerin İngilizce konuşmasını ve yazmasını sağlamaktır.

Diyalog Ezberleme (Dialogue Memorisation); *Az Çiftli Gruplar* (Minimal Pairs); *Diyalog Tamamlama* (Complete the Dialogue); *Dilbilgisi Oyunları* (Grammar Games); *Biçim Alıştırması* (Mechanical Drills) teknikleri aracılığıyla öğrenciye karşılıklı konuşma pratiği kazandırarak kelime karşılaştırma olanağı sunulur ve boşluk doldurma, dilbilgisi oyunları gibi pekiştirme amaçlı İngilizce öğretilmektedir.

Türkçe öğretiminde kullanılan bu yöntemde öğretmen diyalog metnini öğrencilere vererek önce kendisi bu diyalogu canlandırır, öğrencinin bu dikkatle takibini sağlar sonrasında öğrencilerden tüm diyalogu kendisiyle birlikte sesli tekrar yapmalarını ister. Zincirleme tekrar alıştırmalar ile her öğrenci sıra ile kendi aralarında bu diyalogu uygulamış olur. Sınıf içi ortam, öğrencilerin yaş grubu ve ilgi alanlarına göre öğretmen diyalogların farklı uyarlamalarla değiştirilerek söylenmesini de sağlar. Bu yöntemde özellikle vurgu, tonlama ve doğru telaffuz önemlidir.

Bilişsel öğrenme temelinde *Sessiz yol yöntemine* göre dil öğrenme alışkanlık oluşturma değildir. Çünkü dünyadaki dillerin ortak özellikleri olmakla birlikte her dilin özel olduğu da bir gerçektir. İngilizce öğretiminde başvurulan bu yöntem, öğrenci merkezli olup öğretmen sessiz unsur olarak öğrenciye kendi sorumluluğu kazandırılır. Böylece öğrenci kendini sorgular, eleştirir. Öğrenci-öğrenci iletişimi önemli olan bu yöntemde İngilizce öğretimi kelime bilgisini kazandırma hedeflidir. Kelimeler, görsel araçlar yardımıyla özellikle de kelime grafiği ile öğretilir. Bu yolla öğrencinin algılamasına zemin hazırlanmış olur. Öğrencinin bu yöntemin uygulanması sonucunda İngilizce öğretimi öğretmenin yine sessiz unsur olarak kontrolü ile değerlendirilir.

Bu yöntemin amacı öğretmenin öğrencilerdeki dil öğrenme eksik ve hatalarını görmesini sağlamaktır.

Sesli Renk Kartları ile Telaffuz Öğretme (Teaching pronunciation with sound colour charts); *Renkli Çubuklar ile Bilişsel Kodlama* (Cognitive Coding with Colour Rods); *İş Birlikçi Tutumu Geliştirmek İçin Akran Düzeltmesi* (Peer Correction to Improve Co-operative Manner); *Jest-Mimiklerle Kendi Kendini Düzeltme* (Self Correction Gestures); *Öğretmenin Sessizliği* (Teacher's Silence);

Yapılandırılmış Geribildirim (Structured Feedback); *Fidel Tablosu* (Fidel Charts); *Kelime Tablosu* (Word Charts) gibi teknikler kullanılarak İngilizce, tablolar, renk blokları, ekip çalışması, sessiz uyarıcılık, gözlem eşliğinde öğretilmektedir. Ayrıca kullanılacak diğer öğretim yöntemlerini belirlemede de bu yöntem tercih edilmektedir.

Türkçe öğretiminde de kullanılan *sessiz yol yöntemin* de renkli tablolar ve renkli çubuklar kullanılmaktadır. Türkçenin yapısına uygun olarak hazırlanan *fidel* tabloları kullanılır. Telaffuza göre simgeler renklerle kodlanmaktadır. Türkçede yaygın kullanılan kelimelerin öğretimine öncelik verilmek suretiyle öğretmen seçtiği bir kelimeyi seslendirir, daha sonra öğrenciler bu kelimeyi oluşturan simgeleri tahmin ederler. Bu yöntemle Türkçe öğretiminde renkli emir verme çubukları, kelime listeleri, duvar panoları, çizimler, plak, bant, resim, slayt, film, ders içi görev kağıtları ve okuma kitapları gibi materyaller hazır bulundurulur ve kullanılır.

İngilizce öğretiminde başvurulan yöntemlerden birisi de *çevresel öğrenme yöntemidir*. Bu yöntemin başarıyla uygulanabilmesi için öncelikle öğretmenin otoriter ve güven veren bir model olması gerekmektedir. Bu yöntemin uygulanarak İngilizce öğretimi gerçekleştirilirken sınıfın aydınlık ve ferah olmasına dikkat edilir. Ayrıca öğrenmeyi engelleyecek bütün olumsuzluklar sınıf ortamından uzaklaştırılır. Sınıfın duvarlarına İngilizce dilbilgisi kurallarını içeren posterler asılır.

Müzik eşliğinde öğretime önem verilen bu yöntemde öğretmen müzik eşliğinde diyaloglar okuyarak öğrencilerin duygularına hitap edilmiş olur. Bu yöntem ile hedeflenen öğrencilerin taşıdıkları psikolojik engelleri, çevresel etkenleri iyileştirmek suretiyle ortadan kaldırmaktır.

Sınıfı Düzenlemek (Classroom Set up); *Pozitif Öneriler* (Positive Suggestion); *Çevresel Öğrenme* (Peripheral Learning); *Rol Yapma* (Role Play); *Yeni bir Kimlik Seçme* (Choose a New Identity); *Aktif Konser* (Active Concert); *Pasif Konser* (Passive Concert); *Birincil Görevlendirme* (Primary Activation) teknikleri ile İngilizce öğretimi sınıf ve öğretmen pozitifliğinde başlayarak psikolojik engellerin ortadan kaldırılması ile öğretim gerçekleştirilir. Bu öğretimde çevresel materyalleri kullanma, kurgusal kimlik kazandırma, müzik eşliğinde diyaloglar kurma yolları öğrenciye uygulanarak İngilizce öğretimi sağlanır. Özellikle müzik eşliğinde ve bireysel ya da ekip çalışması ile uygulanan diyaloglar öğrencinin

öğretimde daha aktif rol almasını sağlar. Bu sayede İngilizce öğretiminde bu yöntem başarılı sonuçlar verir.

İngilizce öğretim yöntemleri arasında *çevresel öğretim yöntemi* adıyla uygulanan yöntem, Türkçe öğretim yöntemleri arasında *telkin yöntemi* adıyla uygulanmaktadır. Bu yöntem Türkçe öğretiminde de önemli bir yere sahiptir. Bu yöntemde Türkçe öğretiminde araç olarak müzik kullanılır. Ancak öncelikle fiziki ortamın düzenli ve rahat olması gerekmektedir. Çevre düzenlemesiyle bu ortam hazırlanır ve böylece iletişim daha rahat ve sıcak bir atmosferde gerçekleştirilir. Öğretmen telkin yöntemini kullanarak öğrencilerin öğrenme ortamına getirdikleri psikolojik engelleri ortadan kaldırır. Bu yöntemde Türkçe öğretilirken sınıfın dekorasyonu, mobilyası ve düzenlemesi, müzik kullanımı özenle seçilir ve önceden hazır hale getirilir.

Öğrencinin dikkatini çeken bu uygulama ile öğrencinin kendini güvende hissetmesi, doğal davranışlar sergilemesi sağlanır. Endişe ve gerginliğin ortadan kaldırılmasıyla Türkçe öğretimi kolay ve anlaşılır olanağı yakalar. Böylece öğretimin başarılı sonuçlar vermesi beklenebilir.

Topluluk odaklı dil öğrenimi yönteminde öğretmen, öğrencilere İngilizcede iletişimin ne şekilde kurulduğunu öğretmeyi amaçlamaktadır. Başlangıçta öğretmen-öğrenci odaklı bu uygulama ilerledikçe öğrenci-öğrenci odaklı hale gelir ve öğrenci öğrenmede bağımsızlaşır.

Öğrenci Konuşmasını Teybe Kaydetme (Tape Recording Student Conversation); *Transkripsiyon* (Transcription); *Tecrübelerin Yansıması* (Reflection on Experience); *Reflektif Dinleme* (Reflective Listening); *İnsan Bilgisayar* (Human Computer); *Küçük Grup Görevleri* (Small Group Tasks) teknikleri ile İngilizce öğretimi gerçekleştirilir. Bu yöntemde öğrenci kendi sorumluluğunu alır ve öğrencinin İngilizce kurduğu cümleler kaydedilir, gerektiğinde öğrenciye dinlettirilir. Öğretmen İngilizce kelimelerin altına denk gelen anadildeki kelimeleri yazar, öğrenciler de çeviriyi kopya ederler. Ayrıca öğretmen okuma faaliyetinde bulunurken öğrenciler de kelimeleri söyler, tekrarlar yapılır. Küçük grup çalışmaları ile öğretmen öğrencilerin kelime bilgisini birbirinden öğrenmelerini sağlar. Bu grup çalışmasıyla İngilizcede daha fazla pratik yapma fırsatı verilmiş olunur.

Türkçe öğretiminde de kullanılan bir yöntem olan *topluluk ile dil öğretimi yöntemi* özellikle sözel iletişim ve sözel etkileşim becerisinin öğretilmesi ve

geliştirilmesinde kullanılsa da yazma becerisinin öğretilmesinde de kullanılmaktadır. Türkçe öğretiminde öğretmen önce öğrencilerin kendilerini güvende hissetmelerini sağlar. Daha sonra birlikte işleyecekleri konuları belirlerler ve belirledikleri o konular önce sözlü daha sonra da yazılı olarak ifade edilir.

Bu yöntemi yararlı kılan öğrencilerin kendi aralarında gruplar kurmaları, birlikte analiz, gözlem, düşünce, aktarım ve paylaşım olanakları bulmuş olmalarıdır. Topluluk ile Türkçenin öğretimi hata yapma-doğruyu bulma ve düzeltme ekseninde öğrenimi başarılı yapan bir durum olabildiği gözlenmektedir.

Bütüncül fiziksel tepki yöntemi ile öğretmenler, İngilizcede iletişim için öğrencilerin deneyimlerinden zevk almaları gerektiğine önem verirler.

Ayrıca bu yöntem ile İngilizce öğrenirken öğrencilerin stresini azaltabilmektedir. Bütüncül fiziksel yöntem önce öğrencilere kendi anadillerinde tanıtılır, anlatılır. Sonra, mecbur kalınmadıkça ana dil kullanılmaz. Anlamlar vücut hareketleri ile açıklanır. Komik komutlar ve komik skeçler kullanılarak, İngilizce öğretimi gerçekleştirilir. Dersin ilk aşaması model değildir. Öğretmen, birkaç öğrenciye emirler verir ondan sonra onlarla hareketleri yapar. İkinci aşamada aynı öğrenciler kendileri emirleri yaparak anladıklarını gösterirler. Gözlemleyen öğrenciler de anladıklarını göstermek için fiziksel olarak gösterme fırsatı verilir.

Öğretmen farklı emir kelimelerini birleştirerek öğrencilerin benzemeyen söylemlerin anlamasında esneklik geliştirir. Öğrenciler hareketleri birlikte yaparlar. Birbirlerini izleyerek öğrenebilirler.

Davranışı Yönlendirmek için Emir Kipi Kullanma(Using Commands to Direct Behaviour);*Rol Değiştirme*(Role Reversal);*Hareket Sırası* (Action Sequence) teknikleri ile *bütüncül fiziksel tepki yöntemi* uygulanarak İngilizce öğretilmektedir.

Toplu fiziksel tepki yöntemi ile Türkçe öğretimine başlarken bazı komutlar öğretilir ve bu doğrultuda uygulamalar gerçekleştirilir. Bu yöntemde dilbilgisi yapılarının öğretimi önemszenmektedir. Tüm fiziksel tepki yöntemine son zamanlarda hikâye anlatımlı öğretim tekniği de eklenmiştir. Böylece hikâyeler öğrenciye dinletildikten sonra öğrencilerden oyun biçiminde canlandırmaları istenir. Başlardaki açıklamalarda anadil kullanılır ancak dersler ilerledikçe anadil kullanımı en aza indirilir. Bu öğretim yönteminde vücut dili, jest ve mimikler aktif

olarak kullanılmakta ve önemsenmektedir. Oyun ve komutlar bu yöntemin uygulanmasında öğrencinin kendini rahat hissetmesi ve uygulamaya dâhil olmasında etkilidir.

İletişimsel dil öğretimi yönteminde İngilizce sınıftaki iletişim için bir araç olmaktadır. Gerçek iletişim ortamı ile genel özelliklere sahip olan oyunlar önemlidir. Sınıftakiler küçük gruplara ayrılır çünkü küçük gruplarla çalışmak, iletişimi büyük ölçüde artırır. Öğrencilere kendi fikir ve düşüncelerini ifade edebilmeleri için fırsatlar verilir.

İngilizce dilbilgisi kuralları ve kelime bilgisi, durumsal içerikten ve başkası ile konuşmadaki rolünden hareketle öğretilmiş olur.

Gerçek Materyaller (Authentic Materials); *Karışık Cümleler* (Scrambled Sentences); *Dil Oyunları* (Language Games); *Resimden Hikâye Çıkarma* (Picture Strip Story); *Rol Oynama* (Role Play) gibi teknikler, İngilizce öğretimini iletişim merkezli olarak uygulanmasını sağlayan tekniklerdir.

Bu yöntem Türkçe öğretiminde kullanılan bir yöntem olup bu yöntemde öğrencinin sözlü ve yazılı iletişim etkinliklerine ağırlık verilir. Bu sebeple öğretim öğrenci merkezli uygulanmaktadır. Daha çok diyalog, grup çalışması, benzetim, problem çözme ve eğitsel oyunlarla Türkçe öğretimi gerçekleştirilir.

Bu yöntem Türkçe öğretiminde sıklıkla başvurulan bir yöntemdir. Başarılı sonuçlar verdiği gözlemlenebilmektedir.

İçerik temelli öğretim, görev temelli öğretim, katılımcı yaklaşım olarak adlandırılan bu öğretim yönteminde İngilizce, bireyin önceki öğrendiklerinin üzerine inşa edilir. Bu yöntem daha çok akademik başarı için kullanılan bir yöntemdir.

Ayrıca öğretmen akademik görevleri tamamlamak için dönem ödevi yazdırma, not alma becerilerini geliştirme ve akademik kitapları okuma gibi ödevleri tamamlamasına yardım eder. Öğrencilere dinleme etkinliği yaptırılır. Problem çözme pratiği kazandırılır. Bilgi boşluğu aktivitesi ile öğrencilerin kendi aralarındaki bilgi alışverişi gerçekleştirilir. Öğrencinin kendi kişisel tercihlerini, duygularını ya da davranışlarını fikir boşluğu aktivitesi ile yapmaları sağlanır.

Tümevarım aktivitesi, katılımcı yaklaşım gibi uygulamalarla da öğrencinin öğrenim gelişmelerini gözlemlenmeleri sağlanmış olmaktadır.

Türkçe öğretiminde doğrudan bu yöntemin kullanıldığını söylemek mümkün değildir. Ancak öğrenci merkezli öğretim tekniklerinde öğrencinin

kişisel tercihlerine, davranış ve duygularına yönelik öğretmen merkezli öğretim gerçekleştirilmektedir.

Türkçenin akademik dil olarak öğretiminde bu yöntemin uygulanması yararlı olacaktır. Yazma ve konuşma dili olarak Türkçe öğretimine akademik dil öğretimi de eklendiğinde bilim dünyasında da kullanılan bilim dili olarak Türkçeyi görmek mümkün kılınabilir. Bunu gerçekleştirmek için Türkçe öğrenenlere Türkçe akademik kitaplar okutularak, bilgi ve fikir boşluğu aktiviteleri ile problem çözme becerileri de geliştirilmiş olacaktır.

Eğitim stratejisi öğrenme, işbirlikçi öğrenme, çoklu zekâ ile öğrencilere bağımsız olma ve kendi öğrenme stillerini düzenleme öğretilir. Belirli öğrenme stratejilerini çalışmak akademik başarıyı da sağlamaktadır. Öğrenciler İngilizceyi diğer kişilerle pratik yaparak, içsel konuşmayı kullanarak, iş birlik için ya da bilgi paylaşımı için başkaları ile çalışarak, geribildirim elde ederler. İşbirlikçi öğrenme ile daha etkili çalışma ve sosyal ya da işbirlikçi beceriler öğretilir. Öğretmen sadece İngilizceyi öğretmez aynı zamanda işbirliği içinde çalışmayı da öğretir. Bu yöntemde öğretmen, öğrencilerini tanır, sınıf ortamını düşünmeksizin öğrencilerin güçlü olduğu yönlerine göre derslerini düzenler. Sebep-sonuç ilişkileri, soyut kavramları anlamlandırma pratikleri kazandırılır. Kısacası öğrencinin zekâ seviyesi ve algılama yeteneğine göre öğretmen öğretim etkinliğini düzenler.

Türkçe öğretiminde öğrencinin zekâ seviyesi ve algılama yeteneğini göz önünde bulundurarak öğretmen, öğretim faaliyetini buna göre düzenleyebilmektedir. Bu uygulama için Türkçe öğretiminde özellikle bir yöntem adlandırması bulunmamaktadır. Ancak strateji geliştirme, stratejileri çalışma öğretim tekniği kullanılmamakla birlikte işbirlikçi öğrenme, bilgi paylaşma ve pratik yapma alışkınları Türkçe öğretiminde de uygulanan tekniklerdir.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

İngilizce, 18. yüzyılda başlayıp 19. yüzyılda yaygınlaşan ve günümüzde ise neredeyse bütün dünyada ortak haberleşme dili konumuna gelmiştir. Çalışmada yabancı dil öğretimi İngilizceden hareketle incelenmiştir. İngilizce öğretim yöntemleri, genel öğretim yöntemlerine de kaynaklık etmekle birlikte dil öğretimi konusunda yeni akım, fikir ve teknikleri de doğurmaktadır.

İngilizce öğretiminde *Dil bilgisi-çeviri yöntemi, Doğrudan Yöntem, İşitsel-Dilsel Yöntem, Sessiz Yol Yöntemi, Çevresel Öğrenme, Topluluk Odaklı Dil Öğrenimi, Bütüncül Fiziksel Tepki Yöntemi, İletişimsel Dil öğretimi, İçerik Temelli Öğretim, Görev Temelli Öğretim, Katılımcı Yaklaşım, Eğitim Stratejisi Öğrenme, İşbirlikçi Öğrenme, Çoklu Zekâ* gibi yöntem ve teknikler kullanılmaktadır.

11. yüzyılda Dîvânü Lügati't-Türk ile başlayan Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, günümüzde gerek Türkiye'de gerekse yurtdışında; üniversitelerin Türkoloji bölümlerinde, temsilcilikleri bulunan ülkelerde Yunus Emre Enstitüleri merkezlerinde, Türkçe öğretim merkezlerinde yöntem ve teknikler ışığında gerçekleştirilmektedir. Aynı zamanda Türkiye'de üniversitelerde eğitim görmek amacıyla Türkiye'ye gelen yabancı öğrencilere TÖMER başta olmak üzere üniversitelerin sürekli eğitim merkezlerinde açılan kurslarında da yabancı dil olarak Türkçe öğretilmektedir.

Türkçenin öğrenim gereksinimi, yalnızca eğitim amaçlı olarak sınırlı kalmamaktadır. Turizm, ticari, kültürel ve siyasi faaliyetler amaçlı da Türkçe her yaştan birey tarafından öğrenilmektedir.

Türkçe öğretiminde; *Dil Bilgisi-Çeviri Yöntemi, Doğrudan Yöntem, Okuma Yöntemi, Sözel Yaklaşımı, Durumsal Dil Öğretimi Yöntemi, İşitsel-Dilsel Yöntem (Kulak-Dil Alışkanlığı Yöntemi), İşitsel-Görsel Yöntem, Doğal Yaklaşım Yöntem, Bilişsel Yöntem, İletişimsel Dil Öğretim Yöntemi, Seçmecî Yöntem, Toplu Fiziksel Tepki Yöntemi, Sessiz Yol Yöntemi, Topluluk ile Dil Öğretim Yöntemi, Telkin Yöntemi* gibi yöntemler kullanılmaktadır. Ayrıca Türkçe öğretiminde *Gösteri Tekniği, Soru-Cevap Tekniği, Rol Yapma Tekniği, Drama Tekniği, Benzetim Tekniği, İkili ve Grup Çalışmaları, Eğitsel Oyunlar* gibi grupla öğretim teknikleri ve *Bireyselleştirilmiş Öğretim, Programlı Öğretim, Bilgisayar Destekli Öğretim, Mikro Öğretim* gibi de bireysel öğretim teknikleri uygulanmaktadır.

İngilizce ve Türkçe öğretiminde uygulanan yöntem ve teknikler karşılaştırıldığında; *Dil Bilgisi-Çeviri Yöntemi, Doğrudan Yöntem, İşitsel-Dilsel Yöntem (Kulak-Dil Alışkanlığı Yöntemi), İletişimsel Dil Öğretim Yöntemi, Toplu Fiziksel Tepki Yöntemi, Sessiz Yol Yöntemi, Topluluk ile Dil Öğretim Yöntemi, Telkin Yöntemi* başlıklı yöntemlerin her iki dil öğretiminde de ortak olduğunu söylemek mümkündür.

Türkçe öğretiminde *Okuma Yöntemi, Sözel Yaklaşımı, Durumsal Dil Öğretimi Yöntemi, İşitsel-Görsel Yöntem, Doğal Yaklaşım Yöntem, Bilişsel Yöntem, Seçmeceli Yöntem* başlıkları altında uygulanan yöntemler İngilizcede özel bir yöntem olarak karşımıza çıkmamakla uygulanan yöntemlerin içerisinde dolaylı olarak yer aldığını ve kullanıldığını söylemek mümkündür.

Yine İngilizcede *İçerik Temelli Öğretim, Görev Temelli Öğretim, Katılımcı Yaklaşım (Content-Based, Task-Based, Participatory Approaches), Eğitim Stratejisi Öğrenme, İşbirlikçi Öğrenme, Çoklu Zeka(Learning Strategy Training, Cooperative Learning And Multiple Intelligences)* şeklinde özel bir uygulama alanına sahip bu iki yöntemin de Türkçe öğretiminde uygulanan yöntemler arasında doğrudan yer aldığı söylenemez.

Sonuç itibariyle iki farklı dilin öğretiminde uygulanan yöntem ve teknikler birbiriyle örtüşmektedir. Yaygınlaşan Türkçe öğretimi, öğrencilerin kendilerini modern öğretim yöntem ve tekniklerine göre uyarladığını, fizikî ortam başta olmak üzere doğru materyallerin sağlandığını, bilimsel ölçütlerin esas alındığını ve teknolojinin gerektiği gibi kullanıldığını da söylemek yerinde olacaktır.

Bu iki dilin öğretim yöntemlerinin birlikte ele alınıp karşılaştırılma çalışmalarının yapılması aynı zamanda dilbilim çalışmalarına da katkı sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Aksan, Doğan (2015), *Her Yönüyle Dil, Ana Çizgileriyle Dilbilim*, TDK Yay.,Ankara.
- Arıcı, Ali Fuat (2006), “Türkçe Öğretiminde Kullanılan Strateji-Yöntem ve Teknikler”, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 7, S. 1., s. 299-307
- Bıçer, Nurşat (2011), *Kıpçak Dönemi Eserlerinin Yabancılara Türkçe Öğretimi Açısından İncelenmesi*, basılmamış yüksek lisans tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Brown, D. H. (1987),*Principles of Language Learning and Teaching*, New Jersey: Printice Hall Regents.
- Çangal, Önder (2013), *Yabancılara Türkçe Öğretiminde Dil İhtiyaç Analizi: Bosna-Hersek Örneği*, basılmamış yüksek lisans tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Demirel, Özcan (1987), *Yabancı Dil Öğretimi*, Usem Yayınları, Ankara.
- Doğan, Süheyla (2011), *XIX. Yüzyılda Batı'da Yabancılara Türkçe Öğretimi Çalışmaları: W. B. Barker Örneği*, basılmamış yüksek lisans tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Doğan, İsmail; Öztürk, Abdulkadir (2016), *Dünya Dilleri ve Türkçe*, Gece Kitaplığı, Ankara.
- Güneş, Firdevs(2011), “Dil Öğretim Yaklaşımları ve Türkçe Öğretimindeki Uygulamalar”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 8, S. 15., s. 123-148.
- Güzel, Abdurrahman; Barın, Erol (2013), *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Karabulut, Ferhat (2009), “Dünya Dilbilimi Tarihi İçinde Divân-u Lûgâti't-Türk'ün Yeri ve Önemi”, *Turkish Studies-International Peridocal For The Languages, Literature and History of Turkish orTurkic*, Volume 4/3, Spring, p.1326-1342.
- Larsen-Freeman, D. (2000),*Technique sand Principles in Language Teaching*, Hong Kong: Oxford University Press.
- Memiş, Muhammet Raşit; Erdem, Mehmet Dursun (2013), “Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Yöntemler, Kullanım Özellikleri ve Eleştiriler”, *Turkish Studies-International Peridocal For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 8-9, Summer, Ankara,p.297-318.
- Richards, J. C.;Rodgers, T. S. (1990). *Approaches and Methods in Language Teaching: A description and analysis*, New York: Cambridge University Press.
- Tarcan, Ahmet (2004),*Yabancı Dil Öğretim Teknikleri*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Tosun, Cengiz (2006), “Yabancı Dil Öğretim ve Öğreniminde Eski ve Yeni Yöntemlere Yeni Bir Bakış”, *Journal of Arts and Sciences*, S. 5, s. 79-88.
- Tutaş, Nazan (2014), “İngiliz Dilinde ‘Aydınlanma’: Eski İngilizce'den Günümüze Değişimi ve Gelişimi”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 54, 1, s. 287-306.
- Yıldırım, Faruk; Tüfekçioğlu, Burak (2016),*Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi(Kuramlar-Yöntemler-Beceriler-Uygulamalar)*,Pegem Yayınları, Ankara.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Ebru OTUR
Doğum Yeri - Tarihi	ORDU / 1985
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi İngilizce Öğrt. Lisans Programı
Yüksek Lisans Öğrenimi	Ordu Üni. Sosyal Bil. Ens. Türk Dili ve Edebiyatı ABD
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
Bilimsel Faaliyetler	
İş Deneyimi	
Stajlar	
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	
İletişim	
E-Posta Adresi	oturebru@gmail.com
Tarih	